

Regeringens skrivelse

2009/10:159

Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen Skr.
2009/10:159

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 18 mars 2010

Fredrik Reinfeldt

Birgitta Ohlsson
(Statsrådsberedningen)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I denna skrivelse redogör regeringen för arbetet med genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen som antogs under Sveriges ordförandeskap i EU:s råd 2009. Strategin ställer höga krav på medlemsstaterna i Östersjöregionen att samordna de åtgärder som berörs av strategin. I skrivelsen redovisar regeringen arbetet med genomförandet av strategin i Sverige och de krav som detta ställer på styrningen nationellt i Sverige respektive samverkan med medlemsstaterna runt Östersjön och med Europeiska kommissionen. Regeringen ger i skrivelsen också sin syn på de principiella grunderna för strategin och det mervärde som strategin ger såväl EU-samarbetet som utvecklingen i Sveriges närområde.

1	Inledning.....	4
1.1	Bakgrund och syfte	6
1.2	Samarbete med tredjeland	8
1.3	Antagandet av strategin.....	9
2	Fyra utmaningar för regionen	11
2.1	En miljömässigt hållbar region	11
2.2	En region i tillväxt.....	11
2.3	Tillgänglig och attraktiv region.....	12
2.4	En trygg och säker region	13
2.5	Det övergripande perspektivet	13
3	Makroregionala strategier och Östersjöregionen som exempel	14
3.1	Principer och mervärde	14
3.1.1	Samverkan mellan det gränsregionala och det makroregionala samarbetet	15
3.1.2	Delade utmaningar som minsta gemensamma nämnare	15
3.1.3	Tematiskt inriktat territoriellt samarbete	16
3.1.4	En globaliseringsstrategi för Europas regioner	16
3.1.5	Sammanlänkning av politik för grannstater och territoriell utveckling	17
3.2	Flernivåstyre	18
3.3	Effektivare användning av resurser.....	19
3.4	Framtida tillämpning.....	20
3.4.1	Strategins inverkan på politikutformning	21
4	Genomförandet av strategin och Sveriges engagemang	22
4.1	En struktur för genomförande	22
4.2	Styrning i Sverige.....	23
4.3	Prioriterade områden och Sveriges åtaganden	24
4.3.1	En miljömässigt hållbar region	24
4.3.2	En region i tillväxt.....	26
4.3.3	En tillgänglig och attraktiv region.....	30
4.3.4	En trygg och säker region.....	32
5	Exempel på finansieringskällor	34
5.1	EU:s strukturfonder.....	34
5.2	De regionala strukturfondsprogrammen.....	35
5.3	De territoriella strukturfondsprogrammen	36
5.4	Andra finansieringskällor.....	36
6	Östersjösamarbete – en överblick	37
6.1	Exempel på mellanstatligt samarbete.....	37
6.2	Exempel på regionalt samarbete	40
6.3	Exempel på intresseorganisationer och näringslivssamarbeten	41
	Bilaga 1: Gemensam förklaring om genomförandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen	42
	Bilaga 2: Regeringsbeslut Fö2009/1602/SSK	44

Bilaga 3: Regeringsbeslut N2009/8674/RT	47	Skr. 2009/10:159
Bilaga 4: Regeringsbeslut N2009/9108/FIN	52	
Bilaga 5: Regeringsbeslut N2009/9109/ITP	55	
Bilaga 6: Regeringsbeslut M2010/4331/I	58	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 mars	63	

1 Inledning

När Estland, Lettland, Litauen och Polen blev EU-medlemmar 2004 skapades en helt ny situation i Östersjöregionen. Betydelsen av att åtta av nio strandstater blev EU-medlemmar uppmärksammades tidigt av Europaparlamentet som föreslog att en strategi för Östersjöområdet skulle utarbetas. År 2006 uppmanade parlamentet genom en resolution kommissionen att ta fram en sådan strategi. EU:s Östersjöstater skulle integreras i ett större europeiskt område och en strategi skulle bidra till att förbättra situationen i synnerhet när det gäller miljö, ekonomi, utbildning, sjösäkerhet och kriminalitet.

Våren 2007 redogjorde Sverige för det Europeiska rådet att en gemensam strategi för Östersjöregionen skulle vara en prioriterad fråga under det svenska ordförandeskapet i EU:s råd 2009. Inom Regeringskansliet inleddes samtidigt arbetet med att ta fram konkreta förslag på innehåll i en sådan strategi. Sverige genomförde också konsultationer med andra medlemsstater. Resultatet blev att Europeiska rådet i sina slutsatser i december 2007 uppmanade kommissionen att lägga fram en EU-strategi för Östersjöregionen senast i juni 2009.

Kommissionen gav Generaldirektoratet för regionalpolitik, DG Regio, huvudansvaret för arbetet men totalt har 18 generaldirektorat på olika sätt medverkat i processen att arbeta fram en strategi. De åtta strandstaterna bidrog alla under våren och sommaren 2008 med förslag på sakområden och åtgärder som borde prioriteras. Under efterföljande höst och vinter genomförde kommissionen även ett omfattande samrådsförfarande med företrädare för regioner, organisationer och andra intressenter i Östersjöregionen och mottog totalt 110 inspel med mer än 1 000 åtgärdsförslag.

Under 2008 anordnades fyra tematiska rundabordssamtal i olika Östersjöländer. Vidare anordnades två stora intressentkonferenser för att inhämta underlag och förslag till strategin. Den första och inledande intressentkonferensen hölls i Stockholm den 30 september 2008, där statsministern inledningstalade. Den andra, avslutande intressentkonferensen ägde rum i Rostock 5–6 februari 2009. Ett antal ämnesspecifika seminarier anordnades också runt Östersjön, bland andra en stor konferens i Visby den 10 juni om möjligheten att samordna EU-finansieringen i regionen. Ett antal informella möten mellan kommissionen och medlemsstaterna runt Östersjön har också anordnats under svensk ledning för att stärka samrådsprocessen.

Den 10 juni 2009 överlämnade slutligen kommissionen sitt meddelande om EU:s strategi för Östersjöområdet (KOM(2009) 248). Självva strategin är ett dokument som identifierar övergripande utmaningar, berörda politikområden och arbetssätt. Till meddelandet har fogats en handlingsplan indelad i 15 prioritetsområden med ett 80-tal åtgärder för att möta dessa utmaningar.

Samma dag som kommissionen lade fram sitt förslag, genomförde utrikesutskottet och EU-nämnden ett offentligt seminarium om strategin där även EU-ministern deltog. Kommissionens meddelande inkom till

riksdagen den 22 juni och Regeringskansliet överlämnade en faktapromemoria (2008/09:151) till riksdagen den 19 augusti.

Som ordförandeland i EU ledde Sverige hösten 2009 förhandlingarna till det slutliga antagandet av strategin i Europeiska rådet den 30 oktober.

Figur 1. Karta över Östersjöregionen

Källa: NORDREGIO

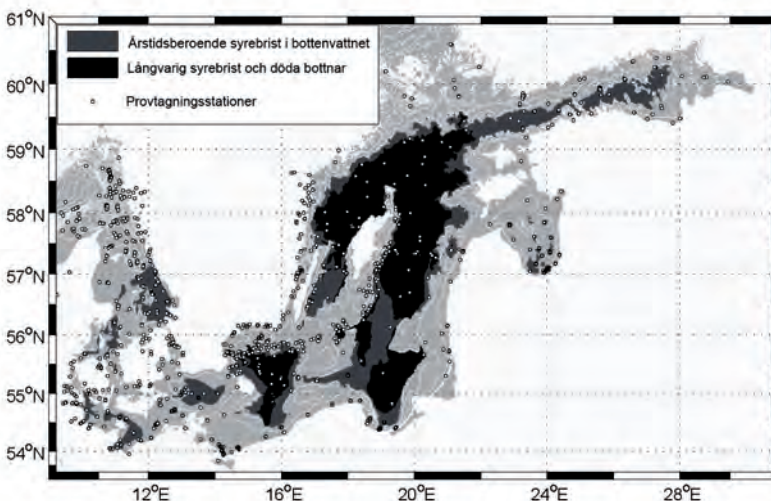
1.1 Bakgrund och syfte

Bakgrunden till strategin är en kombination av Östersjöregionens geografiska läge, att området står inför gemensamma utmaningar och att åtta av de nio strandstaterna numera är medlemmar i EU. Utgångspunkten är att länderna ännu inte till fullo drar nytta av de möjligheter till samarbete och integration som EU-medlemskapet ger när det gäller gemensamt beslutsfattande och tillgängliga resurser. Länderna i Östersjöregionen har en tradition av ett väl utvecklat regionalt samarbete med olika mellanstatliga organisationer (se vidare avsnitt 6), vilket ytterligare stärker förutsättningarna för en ökad integration.

Kommissionen har identifierat fyra övergripande utmaningar som vägledande för strategin: 1) att skapa en hållbar miljö, 2) att öka välbefindandet, 3) att öka tillgängligheten och attraktionskraften och 4) att öka säkerheten och tryggheten i området. Strategin bygger på grundtanken att inga nya institutioner bildas, att inga nya budgetmedel avsätts och att ingen särskild lagstiftning behövs. I stället ska konkreta resultat uppnås genom fokuserat och fördjupat samarbete och inom ramen för befintliga institutioner och resurser.

Det kritiska miljötillståndet i Östersjön utgör en av de mest angelägna frågorna för regionen. Övergödningen är fortfarande ett allvarligt problem på grund av allt för stora tillskott av kväve och fosfor med bland annat omfattande algbloomingar som följd. Östersjön är ett grunt inlandhav med långsamt vattenutbyte, vilket också gör havet särskilt sårbart för utsläpp av miljögifter och farliga ämnen.

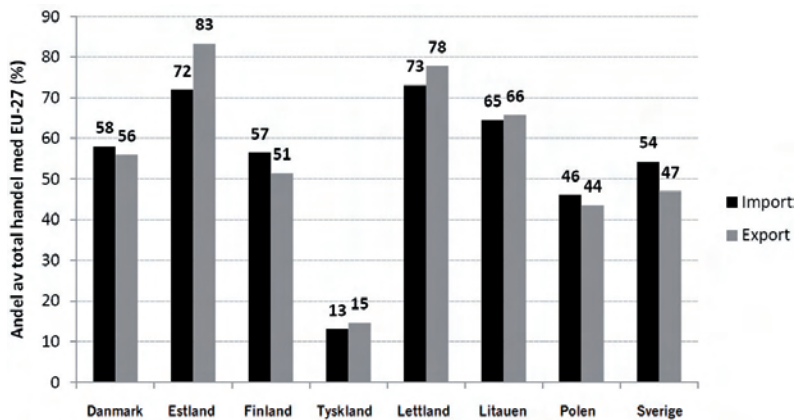
Figur 2. Syrebrist i Östersjöns bottenvatten 2001-2006

Årstidsberoende syrebrist (mörkgrå) och långvarig syrebrist som varar hela året (svart).
Källa: Helcom

Den snabbt ökande trafiken av oljetankfartyg i Östersjön bidrar till att risken för allvarliga fartygsolyckor ökar, vilket utgör ett hot mot såväl den marina miljön som säkerheten till havs. En annan viktig fråga är att jämna ut de stora ekonomiska skillnaderna inom regionen. Ökad handel inom regionen bidrar till en utjämning och det finns goda förutsättningar för detta. Östersjöregionen består i huvudsak av mindre, öppna och handelsberoende ekonomier med relativt små hemmamarknader. Den ekonomiska integrationen är redan betydande (se figur 3). Uttryckt i andel av export som avser ett annat Östersjöland visas mycket tydligt på betydelsen av detta närområde för vår ekonomi. Av Sveriges totala varu- och tjänsteexport till EU 2008 gick 47 % till Östersjöregionens EU-länder. 54 % av den totala varu- och tjänsteimporten från EU kom från medlemsstaterna runt Östersjön. Stora delar av regionen präglas av långa geografiska avstånd inte bara inom regionen utan också till de stora marknaderna i resten av EU. Vissa delar av regionen är också isolerade ur energiförsörjningssynpunkt. Olika former av organiserad och gränsöverskridande brottslighet är en annan utmaning som måste bemötas för att man ska kunna öka tryggheten och säkerheten i regionen.

Figur 3. Handel mellan EU-länder i regionen som andel av total handel med EU-27 år 2008

Källa: UN Comtrade och Kommerskollegium

Strategin kan på flera sätt bidra till att utveckla samarbeten som bidrar till att möta dessa utmaningar. En viktig möjlighet är unionens lagstiftning där ett antal EU-medlemsstater kan samarbeta för att minimera skillnader i tillämpning och genomförande av lagstiftningen. Samarbete i Östersjöregionen kring tillämpning och genomförande av EU-rätt samt ökad kunskap om bland annat den inre marknaden och grundläggande EU-rätt kan bidra till ökad tillväxt och integration. På så sätt kan kvardröjande handels- och investeringshinder minska och marknaderna bli mer harmoniserade och tillgängliga för hela EU. Den ekonomiska krisen har slagit hårt mot regionen. Därför är det särskilt viktigt att kunna dra nytta av ökat regionalt samarbete kring bl.a. den inre marknaden.

På senare år har EU-lagstiftning och politiska beslut tagits vars genomförande bygger på att EU-länderna tar hänsyn till regionala särdrag. Exempel på detta är den integrerade havspolitikerna och ett flertal direktiv som berör vatten och den marina miljön, bland annat det marina strategidirektivet (2008/56/EG). För att nå målsättningarna och kraven i denna lagstiftning behöver EU:s medlemsstater i Östersjöregionen stärka samarbetet mellan sig, samtidigt som de behöver samordna detta med sina åtaganden i regionala organisationer, till exempel i fråga om marin miljö inom Helsingforskommissionen (HELCOM).

Sammanhållningspolitiken har numera genom Lissabonfördraget fått en territoriell dimension förutom en ekonomisk och social dimension. Sammanhållningspolitiken har även tidigare tagit hänsyn till territoriella olikheter och använt sig av ett tvärsektoriellt angreppssätt, men det är först nu som den även har fått en fördragsfäst territoriell dimension där territoriet utgör en av utgångspunkterna för politikens utformning och genomförande. Strategin blir ett tidigt test på hur detta kan fungera i praktiken, då detta är den första allmänna strategi som EU antagit för en gränsöverskridande så kallad makroregion. Med makroregion avses i detta sammanhang ett gränsöverskridande område där flera angränsande länder och regioner finner ett mervärde i att tillsammans hantera gemensamma utmaningar.

Strategin kan i detta sammanhang tydliggöra de frågor som prioriteras av regionens länder och aktörer samt skapa en bredare aktörssamverkan mellan dessa och kommissionen. Genom det omfattande samrådsförfarande som ligger till grund för strategin finns ett stort och allmänt stöd för de prioriteringar och åtgärder som läggs fast i den. Strategin blir på så sätt ett instrument för att stärka EU:s engagemang för regionens framtid och för att knyta samman såväl olika samsamarbetsstrukturer som nationell nivå och länsnivå i en hel makroregion.

Strategin och dess handlingsplan blir därmed också ett viktigt referensdokument för finansieringsinstrument i regionen, till exempel de olika EU-fonderna och för de internationella finansiella institutionerna och andra finansörer. Strategin kan bidra till ett effektivare utnyttjande av befintliga resurser genom att visa vilka projekt och åtgärder som är politiskt högt prioriterade.

1.2 Samarbete med tredjeland

Strategin är en EU-intern strategi som riktar sig till EU:s institutioner och dess medlemsstater i Östersjöregionen. Strategin innehåller därför främst åtgärder som stärker EU:s engagemang för regionens framtid. Detta hindrar inte att många frågor hanteras bäst i ett konstruktivt samarbete med länder utanför EU och då i synnerhet med Ryssland.

Europeiska rådet konstaterade i sina slutsatser i december 2007 att Nordliga dimensionen (se även avsnitt 6) utgör en grund för den externa aspekten av samarbete i Östersjöregionen. I allmänna rådets slutsatser om strategin i oktober 2009 noterades att konstruktivt samarbete med icke EU-länder välkomnas och att sådant samarbete kan bedrivas, företrädesvis men inte enbart, inom ramen för Nordliga dimensionen.

Kommissionen träffade i början av februari 2010 det ryska utrikesministeriet för samtal om möjligt samarbete utifrån strategins handlingsplan. Budskapet från kommissionen var att detta är en intern EU-strategi men att konstruktivt samarbete med grannländer välkomnas därför att utmaningarna är gemensamma. Den ryska sidan uttryckte uppskattning för att ha hållits i bilden under strategins framtagande och var inte främmande för någon form av samarbete. Av vikt i sammanhanget är att strategin i flera fall innebär stöd för befintliga verksamheter som Ryssland deltar i. Det gäller inte minst på havsmiljöområdet där strategin syftar till att stärka genomförandet av HELCOM:s handlingsplan för Östersjön (*Baltic Sea Action Plan*, BSAP). Parterna enades om att fortsätta dialogen i Nordliga dimensionens styrgrupp.

1.3 Antagandet av strategin

EU:s strategi för Östersjöregionen antogs under det svenska ordförandeskapet i EU:s råd hösten 2009. Förhandlingarna visade på stöd för detta nya arbetssätt inom EU, vilket redan uttryckts genom att Europeiska rådet i juni 2009 uppmanade kommissionen att också utarbeta en makroregional strategi för Donau-regionen.

För att diskutera makroregionala strategier som ett nytt arbetssätt för EU, bjöd EU-ministern in sina motsvarigheter i EU:s 27 medlemsstater till ett möte i Stockholms stadshus den 17–18 september 2009. Vid konferensen deltog representanter för medlemsstaterna, Europaparlamentet, kommissionen och Europeiska investeringsbanken (EIB). Konferensen behandlade makroregionala strategier i allmänhet och Östersjöregionen lyftes fram som exempel. Vid slutet av konferensen antog de åtta Östersjöländerna en deklaration om sina åtaganden för genomförandet av strategin och inbjöd även andra medlemsstater och intressenter att delta i genomförandet (se bilaga 1).

Den 26 oktober antogs slutsatserna om strategin i allmänna rådet och därefter, den 29-30 oktober, i Europeiska rådet. Slutsatserna från Europeiska rådet framhåller att strategin är ett integrerat ramverk för att ta hand om gemensamma utmaningar som miljöproblem och att den ska hjälpa regionen, och i förlängningen EU, att öka sin konkurrenskraft i det rådande ekonomiska klimatet.

Ett antal rådskonstellationer behandlade även strategin i sitt arbete under det svenska ordförandeskapet.

Rådet för sysselsättning, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor (EPSCO) antog den 1 december 2009 slutsatser om alkohol och hälsa. De innehåller bland annat en uppmaning till medlemsländerna och kommissionen att ta hänsyn till slutsatserna vid genomförandet av strategin.

Miljørådet antog också slutsatser för att stärka havsmiljöarbetet i EU och särskilt när det gäller hur genomförandet av EU:s politik och EU:s strategi för Östersjöregionen kan förbättra havsmiljön i Östersjön. EU:s strategi för Östersjöregionen lyftes fram som ett exempel på fördjupat samarbete för att mer effektivt nå framgång med genomförandet av EU:s

marina strategidirektiv och EU:s havspolitik, liksom för att stärka tvärsektorielt samarbete. Skr. 2009/10:159

På förslag av ordförandeskapet togs EU:s strategi för Östersjöregionen upp i Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK). Enligt beslut uppmanade EFK-ordföranden i ett brev till EIB-chefen Maystadt EIB att fortsätta sitt stöd för EU:s strategi för Östersjöregionen på ett pragmatiskt, tydligt och långvarigt sätt och i samarbete med andra internationella finansieringsinstitut, så kallade IFI:s. Dessutom ombads EIB att under 2010 informera rådet för ekonomiska och finansiella frågor om sitt bidrag till strategin.

2 Fyra utmaningar för regionen

Strategin är indelad i fyra stora utmaningar för regionen. Utmaningarna har identifierats genom en bred konsultation med berörda intressenter i Östersjöregionen, rådet och Europaparlamentet. De är i sin tur indelade i ett antal prioriterade områden där medlemskapet i EU bedöms kunna skapa ett mervärde genom ett gemensamt agerande. Indelningen i dessa totalt 15 prioriterade områden (se avsnitt 4.3) ska ses som ett praktiskt sätt att sortera och organisera arbetet med konkreta åtgärder för att möta utmaningarna.

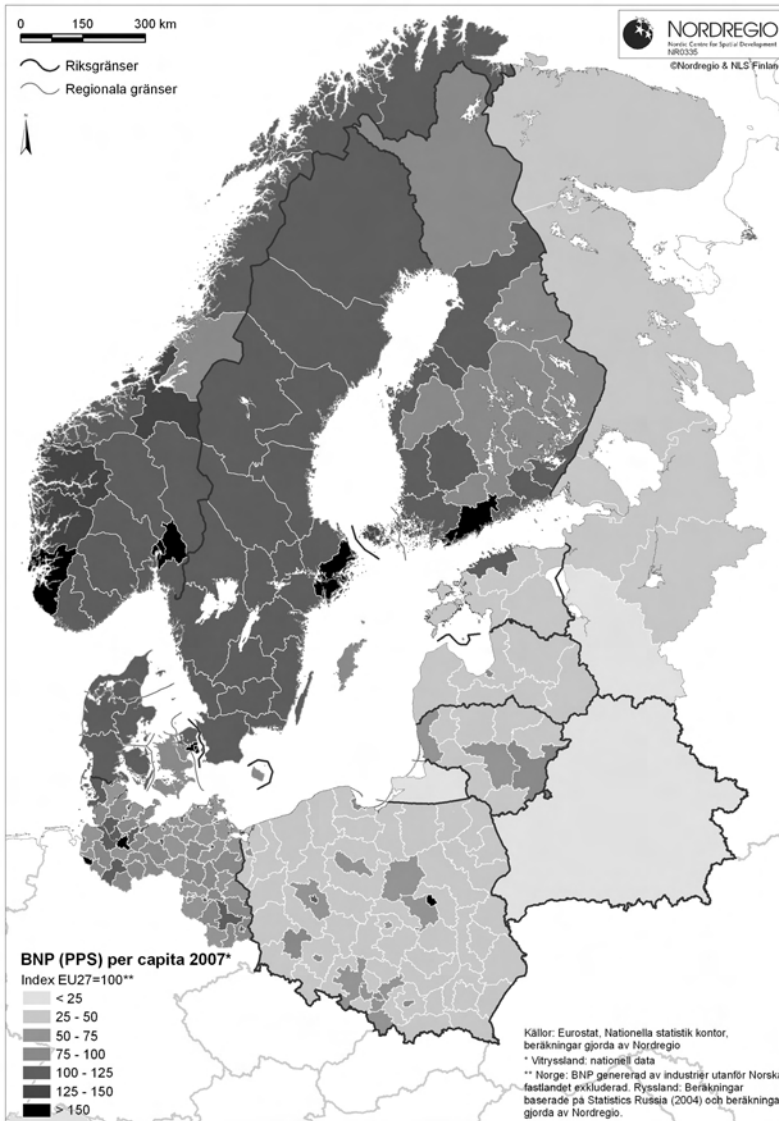
2.1 En miljömässigt hållbar region

Att verka för en hållbar miljö är en prioriterad utmaning i strategin. Miljöproblemen i Östersjön är uppenbara och så allmänt förekommande att bland annat fiske, turism och friluftaktiviteter påverkas negativt. Flera ekosystemtjänster är hårt ansträngda, vilket också påverkar regionens ekonomiska utveckling på lång sikt. Detta understryker behovet av samordnade insatser av medlemsländerna i Östersjöregionen. Ett fördjupat samarbete mellan EU:s medlemsstater är nödvändigt för att åtgärda förekomsten av dioxiner och andra farliga ämnen samt orsakerna till att det finns ett överskott av näringsämnen vilket leder till övergödning och algblomning i Östersjön. Viktigt är också att åtgärder utförs för att uppnå, och bibehålla, en ekologisk status med hög biologisk mångfald och en hållbar produktion av nödvändiga varor och tjänster. Detta uppnås bland annat genom minskade utsläpp och ett hållbart fiske. En viktig miljöfråga är också hur klimatförändringen påverkar Östersjöregionen.

2.2 En region i tillväxt

Den största ekonomiska utmaningen är att verka för en utjämning av skillnaderna mellan EU-länderna i Östersjöregionen och borttagande av kvarvarande handels- och investeringshinder.

Större såväl som gemensamma satsningar på forskning, innovation, kulturella och kreativa näringar, företagande och samarbete mellan myndigheter och olika aktörer i medlemsstaterna i regionen behöver genomföras, i syfte att tillvarata regionens tillväxtpotential samt att bidra till en bättre fungerande och konkurrenskraftig inre marknad. En viktig utgångspunkt för att skapa en region i tillväxt är även satsningar på miljöteknik och insatser för att skapa ett hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske.

Källa: NORDREGIO

2.3 Tillgänglig och attraktiv region

Ett ökat samarbete i planeringen av infrastruktur och energinätverk ska bidra till att förbättra tillgänglighet och bidra till ett energisystem som inte längre präglas av den politiska och historiska delningen av regionen. Östersjöregionens attraktivitet kan förbättras genom exempelvis satsningar på turism, utbildning och hälsa. Det finns stora skillnader i hälsotillståndet hos befolkningen i regionen. Strategin syftar här till att

begränsa spridningen av hiv/aids och tuberkulos, bekämpa ojämlikhet i hälsa genom förbättring av primärvården, förebygga livsstilsrelaterade icke smittsamma sjukdomar och säkerställa goda sociala miljöer samt arbetsmiljöer. Skr. 2009/10:159

2.4 En trygg och säker region

Åtgärder på området säkerhet och trygghet har specifikt regionala förutsättningar att ta hänsyn till. Strategin fokuserar bland annat på att Östersjöregionen ska bli en ledande region för sjösäkerhet och sjöfartsskydd då samtliga kuststater har ett intresse av att minska riskerna för marina föroreningar, inklusive farliga ämnen och spridning av främmande organismer. Mer effektiv och mer integrerad övervakning, särskilt i havsområden som utpekats i EU:s havspolitik, skulle märkbart förbättra sjösäkerheten. Detta görs till exempel genom att förbättra samordningen av systemen för sjöfart och övervakning av sjötrafik. Vidare ska strategin stärka kapaciteten att bekämpa olyckor till havs. Brottsligheten i regionen påverkas av det geografiska läget, olikartade ekonomiska och sociala förhållanden, prisskillnader på punktskattepliktiga varor i kombination med den öppenhet och lättillgänglighet som utmärker förbindelserna inom EU. Med långa yttre gränser har regionen ett behov av samstämda, gränsöverskridande åtgärder för att eliminera illegal handel med människor, droger och vapen. Omfattningen och skadeverkningsgraden av gränsöverskridande brottslighet ska minskas genom att förbättra samverkan mellan tullmyndigheter, gränsskyddsmyndigheter och polismyndigheter.

2.5 Det övergripande perspektivet

I handlingsplanen lyfts även ett antal frågor fram som är av övergripande betydelse för genomförandet av strategin. En av dessa är att strategin ska verka som en plattform för att bättre sammankoppla regionens behov med lämpliga tillgängliga resurser genom samordning av berörda politikområden och finansieringskällor. Andra sektorsövergripande frågor som lyfts fram är behovet av att samarbeta i genomförandet av EU:s regelverk och insatser för förbättrad havsmiljöforskning och havsplanering. Att göra Östersjön till pilotprojekt enligt det marina strategidirektivet är också en övergripande åtgärd. Genom EU:s strategi för Östersjöregionen kan stödjande åtgärder kanaliseras i detta arbete. Vid miljørådet i december uppmanades kommissionen att skyndsamt utse Östersjön till pilotprojekt för snabbare och strängare åtgärder.

3 Makroregionala strategier och Östersjöregionen som exempel

EU:s strategi för Östersjöregionen är det första exemplet på en strategi för en grupp av medlemsstater med territoriellt varierande förutsättningar, med utmaningar och insatser som tjänar på att hanteras i ett gemensamt makroregionalt sammanhang. När strategin antogs öppnades en möjlighet för ett nytt gränsöverskridande arbetssätt inom EU.

Samarbeten över ett större område bestående av en grupp medlemsstater introducerades redan i slutet av 1990-talet i form av EU:s transnationella strukturfondsprogram (Interreg IIC 1997–1999) och Östersjöregionen utgjorde ett sådant program. Syftet var att bidra till en balanserad utveckling av EU-ländernas territorium i samband med den ökade integrationen av EU, genom att stödja en gemensam regional utvecklingsplanering mellan länder och regioner, för till exempel transport och energisystem samt i formen av gemensam planering av kustzoner och andra känsliga områden.

Östersjöregionen kan sägas utgöra en av de mest självklara makroregionerna i EU. Detta har också visat sig borge för ett intresse att arbeta med en makroregional strategi på nationell nivå. Östersjön bildar mittpunkten och utgör ett tydligt exempel på en gränsöverskridande fråga som måste hanteras gemensamt för att man ska uppnå bästa möjliga resultat, t.ex. inom miljö- och transportområdet. Östersjöregionen kan därför komma att utgöra ett lärorikt exempel för andra då samarbetsmodeller för transnationellt samarbete återfinns inom ett stort antal områden.

3.1 Principer och mervärde

Generella principer för makroregioner kan vara svåra att slå fast. En principiell utgångspunkt bör kunna beskrivas som ett gränsöverskridande territorium som delar ett antal förutsättningar och utmaningar som kan hanteras bättre i ett samarbete mellan de berörda staterna, regionerna och andra aktörer.

När strategin antogs som ett nytt arbetssätt i EU låg också ett antal utgångspunkter eller principer till grund för antagandet, vilka kan antas vara vägledande också för framtida makroregionala strategier i EU. Där angavs att strategin är EU-intern men välkomnar samarbete med berörda länder utanför EU, att ett integrerat arbetssätt används, att den bygger på frivillighet och på ett aktivt samarbete och samråd med regionala aktörer samt att den är finansiellt neutral och bygger på ett mer samordnat nyttjande av befintliga resurser. Dessutom underströks vikten av att utgå från varje makroregions unika särdrag och utmaningar.

3.1.1 Samverkan mellan det gränsregionala och det makroregionala samarbetet

Skr. 2009/10:159

En makroregional strategi erbjuder ett politiskt ramverk som kan öka den regionala integrationen i EU:s olika delar. Detta utgör i sin tur ett bidrag till integrationen av EU som helhet, dels genom att man faktiskt uppnår en bättre integration i en del av unionen, dels genom att den genererar goda exempel och arbets sätt för integration som kan inspirera andra delar av unionen och därmed öka hastigheten i EU:s integration. Denna process är uttalat funktionell i sin ansats, det vill säga att gemensamma utmaningar och territoriella tillgångar bildar utgångspunkt för gemensamt prioriterade åtgärder.

På samma sätt kan integrationen av en makroregion ske genom bättre integration av delar av densamma, det vill säga i mindre regionala sammanhang såsom funktionellt sammanhängande gränsregioner som i dag är fragmenterade. En bättre integration av gränsregionerna inom en makroregion kan utgöra ett effektivt bidrag till en större integration av hela makroregionen. De gränshinder av olika art som försvårar gränsregionernas integration blir därmed en av nyckelfrågorna för fortsatt integration av makroregionen och av EU som helhet. Mervärdet av en strategi för en makroregion är då att sätta den gränsregionala integrationen i ett större sammanhang och att identifiera lämpliga åtgärder samt åstadkomma en stor uppslutning bakom dess genomförande.

Exempel

Ett konkret exempel på samverkan mellan det gränsregionala och makroregionala samarbetet är Tornedalsområdet där gränshandel och planerad gruvbrytning på bägge sidor om den svensk-finska gränsen utgör exempel på territoriellt kopplade tillgångar med stor utvecklingspotential. Ett väl fungerande gränsregionalt samarbete inom områden som infrastruktur eller mellan arbetsförmedlingarna i regionen för att identifiera bristyrken och effektivisera matchning över gränserna, kan innebära en hävstång för ökad rörlighet för personer, tjänster och varor.

3.1.2 Delade utmaningar som minsta gemensamma nämnare

En makroregion kan ses som det mest lämpliga området att definiera, samordna och genomföra olika gemensamma insatser för att möta utmaningar eller behov som området delar. Ett gemensamt agerande ger ett tydligt mervärde i förhållande till att varje land hanterar insatserna enskilt. Detta kan ske genom samarbete och samverkan mellan berörda aktörer som regioner, stater, företag, medborgare, politiska och sociala intressenter. En makroregional strategi kan också innehålla åtgärder som delas av ett nätverk av tematiskt betingade organisationer och intressenter. Så länge utmaningarna upplevs som gemensamma och ett mervärde kan konstateras, spelar det mindre roll om de berörda

regionerna är socioekonomiskt differentierade eller att åtgärdernas tillämpningsområden varierar. Skr. 2009/10:159

Exempel

Ett förorenat hav utgör en gemensam utmaning för alla länder runt Östersjön. EU:s strategi för Östersjöregionen har gemensamt definierade insatser som fokuserar på att förbättra havsmiljön. Tillämpningsområdet för vissa åtgärder behöver dock omfatta hela avrinningsområdet för vattendrag till Östersjön, vilket motiverar ett samarbete också med länder utanför EU.

3.1.3 Tematiskt inriktat territoriellt samarbete

Utvecklingen och genomförandet av makroregionala strategier kan också avse en fokuserad och prioriterad användning av politiska instrument på olika nivåer, från EU till nationell, regional och till och med lokal nivå. Det kan exempelvis gälla EU:s sammanhållningspolitik eller olika typer av politikområden (miljö, transport, energi med flera) där gemensamma utmaningar som sträcker sig över nationsgränser måste hanteras och där samordnade åtgärder är önskvärda. I många fall är också en tvärsektoriell ansats eftersträvningsvärd.

Exempel

För Östersjöns del utgör gemensamma insatser för en ekosystembaserad havsplanering ett exempel på ett tematiskt fokuserat territoriellt samarbete. Det ökande utnyttjandet av havet med allt fler verksamheter leder till konkurrens och eventuella konflikter för aktiviteter som fiske, vattenbruk, energi, sjöfart tåktverksamhet och turism. Utnyttjandet sätter dessutom ytterligare press på en miljömässigt utsatt Östersjö. Det är därför viktigt att Östersjöländerna tillsammans verkar för att skapa planeringssystem som med beaktande av de miljömässiga förutsättningarna kan skapa ändamålsenliga avvägningar mellan olika sektorsintressen och mellan användning och bevarande av resurserna i ett begränsat och sårbart ekosystem. Endast genom samordnad planering kan Östersjöländerna skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling för Östersjöns havsområden.

3.1.4 En globaliseringsstrategi för Europas regioner

EU:s mellanstatliga samarbete tillsammans med makroregionala strategier kan stärka förutsättningarna för samverkan inom en region till förmån för en utvecklande konkurrens där fri rörlighet för arbete, kapital och kunskap utgör grundstenar. Det makroregionala samarbetet kan göra regioner och länder mer synliga på en global marknad och därmed öka deras förmåga att attrahera kapital och investeringar.

Östersjöregionens ekonomier har integrerats påtagligt sedan 1990-talet. Denna integration gör regionen mer synlig på den globala arenan, men den medför också att välfärden i varje land är kopplad till och beroende av välfärden hos dess grannar. Ett makroregionalt samarbete stärker inte bara de enskilda länderna och regionerna genom att exempelvis underlätta ett smidigt flöde av varor, tjänster, kapital och personer över gränserna, utan bidrar även till att stärka EU som helhet då regionen och dess marknader blir mer tillgängliga.

3.1.5 Sammanlänkning av politik för grannstater och territoriell utveckling

Makroregionala strategier kan medverka till att integrera EU:s grannstater i det territoriella utvecklingsarbetet genom att inkludera icke EU-medlemsstater i samarbetet. En makroregional strategi kan också bidra till att nya medlemsstater snabbare kan hinna ikapp de gamla medlemsstaterna utvecklingsmässigt.

Exempel

I Östersjöregionen utgör bristfälliga järnvägsförbindelser i östra delen av regionen ett påtagligt hinder för integreringen med EU:s grannstater, något som hämmar den ekonomiska utvecklingen i området. En utveckling av järnvägsförbindelserna inom Östersjöregionen skulle exempelvis innebära att den fysiska länken mellan Kontinentaleuropa och Ryssland förbättras. Detta skulle i sin tur positionera Östersjöregionen som en global aktör mellan växande marknader i Västeuropa och Asien.

Figur 5. Karta över järnvägsförbindelser i Östersjöregionen och länken till Ryssland

Källa: *NORDREGIO*

3.2 Flernivåstyre

Med flernivåstyre avses här samordnade insatser från EU, medlemsstaterna, regionala och lokala myndigheter i syfte att genomföra EU:s politik. Det kan innefatta en samordning som underlättar för den regionala och lokala nivån att delta i utarbetandet av EU:s strategier och

politik för att därigenom underlätta ett samarbete för ett effektivare genomförande av åtgärder. Flernivåstyrelsen framhåller i kommissionens grönbok om territoriell sammanhållning (KOM(2008) 616) som ett viktigt arbetssätt och understöds av att Lissabonfördraget nu kompletterar den ekonomiska och sociala sammanhållningen med den territoriella som ett sätt att främja en harmonisk utveckling inom unionen (art.174 FEUF). Strategin utgör med sin territoriella utgångspunkt ett värdefullt exempel som bygger på deltagande från många aktörer och som involverar alla nivåer i samhället. Östersjösamarbete har sedan en lång tid tillbaka en sådan karaktär. Utöver EU och varje lands nationella, regionala och lokala aktörer finns ett flertal transnationella organisationer som i vissa fall täcker hela regionen, till exempel Östersjöstaternas råd (CBSS). Flera organisationer är också tematiskt inriktade, exempelvis HELCOM inom det marina miljöområdet och Baltic Development Forum (BDF) inom ekonomisk utveckling. Vid sidan av det arbete som sker i andra forum kan strategin utgöra en plattform för att bättre samordna och underlätta dialogen och samarbetet mellan berörda aktörer på olika nivåer.

Kommissionen insåg redan tidigt i sitt arbete vikten av att förankra strategin genom en öppen samrådsprocess. Handlingsplanen baserar sig på inspel från alla intresserade aktörer, vilket stärker förutsättningarna för engagemang och samordning i genomförandet. Strategins sektorsövergripande angreppssätt förutsätter också en horisontell samordning med krav på många aktörers medverkan. Partnerskapen i Sverige som på regional nivå beslutar om strukturfondsmedel, är ett befintligt exempel på flernivåstyrelsen för EU:s sammanhållningspolitik. Dessa partnerskap är också viktiga aktörer i genomförandet och finansieringen av handlingsplan för EU:s strategi för Östersjöregionen och ingår därigenom i ett flernivåstyrelsen av strategin.

Sammanfattningsvis kan sägas att strategin utgör ett innovativt exempel på en process med starka inslag av samråd och flernivåstyrelsen med syfte att mer effektivt genomföra en gemenskapsstrategi och bättre utnyttja befintliga EU-medel. Arbetssättet både stärker det mellanstatliga samarbetet i regionen och tar regional hänsyn samtidigt som det gör att EU får en central roll bland annat genom kommissionens uppgifter att samordna och följa upp genomförandet.

3.3 Effektivare användning av resurser

En central utgångspunkt är att EU:s strategi för Östersjöregionen är finansiellt neutral. Det betyder att inga ytterligare medel tillförs från EU:s budget för genomförandet av strategin. I stället ligger tonvikten på att arbeta metodiskt så att befintliga resurser används mer effektivt och riktas till gemensamma prioriteringar. För detta krävs en bred delaktighet i diskussionen av olika aktörer. Detta måste skyndsamt kompletteras med en övergripande analys som omfattar även andra befintliga resurser såsom olika politikområden och finansiella institut.

För genomförandet av strategin och dess handlingsplan inrättar kommissionen en högnivågrupp med representanter från samtliga medlemsstater, samt ett årligt forum för alla berörda parter i regionen (se

avsnitt 4.1). Högnivågruppen, det interna kommissionsarbetet och det årliga forumet är centrala fora för diskussionen om mer effektivt utnyttjande av resurser. En nyckelfråga för att kunna genomföra handlingsplanens projekt och prioriteringar är att hitta finansiering i det inledande skedet av olika aktiviteter. Högnivågruppen, och ytterst den nationella nivån och kommissionen, bör ges en viktig roll för att tydliggöra hur denna finansiering kan komma till stånd.

3.4 Framtida tillämpning

Utformandet av en strategi för Östersjöregionen väckte tidigt intresse i övriga EU. Ansatsen uppfattades som relevant också för andra delar av unionen, då de territoriella förutsättningarna och utmaningarna skiljer sig kraftigt åt i olika delar av unionen men ofta är gemensamma för en grupp av länder, oberoende av nationsgränser. Att Lissabonfördraget introducerar territoriell sammanhållning som ett mål för EU:s sammanhållningspolitik understryker också relevansen i ansatsen, men även faktorer som klimatförändringen har ökat medvetenheten om vikten av att samarbeta när det gäller till exempel gemensamma hav, kuster och floder. En makroregional strategi som ger bättre förutsättningar att fokusera samarbetet i ett större område bestående av flera länder och många regionala aktörer kan därför ge ett bidrag till såväl EU:s framtida sammanhållning som dess förmåga att hantera större miljöfrågor inom EU.

Kommissionen uppmanades i juni 2009 av Europeiska rådet att också för Donauregionen utarbeta en strategi. De principiella utgångspunkterna är desamma men inriktningen för Donauregionen måste helt präglas av de specifika förutsättningar som råder i den regionen. Det finns sannolikt fler områden i EU där en sammanhållen EU-strategi skulle medföra de mervärden som en makroregional strategi förväntas ge. Det är rimligt att förvänta sig att frågan om framtida makroregionala strategier i EU kommer att väckas vid fler tillfällen i EU.

Det måste samtidigt konstateras att makroregionala strategier inte nödvändigtvis kan användas över hela unionen och heller inte är det enda svaret på den fortsatta integrationen av EU. Under vissa omständigheter kan emellertid en makroregional strategi ge ett mervärde genom ett tvärsektorielt fokus på de insatser som bäst lämpar sig för att hanteras på denna nivå. Regeringen gör bedömningen att makroregionala strategier lämpar sig väl som instrument för att till exempel möta gemensamma miljöutmaningar och att öka konkurrenskraften och tillväxten i en region bestående av flera länder som delar territoriella förutsättningar eller utmaningar. Utgångspunkt och yttre ram för ett sådant samarbete är det existerande EU-samarbetet och den gällande EU-lagstiftningen. Samarbete i detta syfte kan bland annat ske för tillämpning och genomförande av EU-rätt i allmänhet och inre marknadsrätt i synnerhet. Ett samarbete av denna typ ska således leda till en förstärkning av EU-samarbetet och får inte leda till en fragmentering av EU:s inre marknad.

Inom gemenskapspolitiken bör ett flertal politikområden ta hänsyn till en av EU antagen makroregional strategi och att regionens behov bättre beaktas i politikutvecklingen. Vilka politikområden som berörs av en strategi beror på de specifika förutsättningar i den aktuella makroregionen. De fyra utmaningar som identifierats för Östersjöregionen är i detta fall grunden för vilka politikområden som därmed berörs. Inom sådana politikområden öppnas inte bara möjligheterna för ett gemensamt agerande och projektgenomförande, utan också att strategin i sig skulle kunna utgöra en ny strategisk ansats i politikutveckling och programgenomförande i EU. Regeringen gör bedömningen att detta bör ges särskild uppmärksamhet framöver.

Ett uppenbart exempel är EU:s havspolitik, som lyfter fram behovet av en bättre samordning mellan EU-länderna för att nå ett mer hållbart nyttjande av haven och dess resurser. Startpunkten var kommissionens blåbok om en havspolitik för EU, med tillhörande åtgärdsplan från 2007. Regionala strategier för olika havsbassänger anses ha en central betydelse för genomförande av havspolitiken, där de regionala strategierna kan utgöra ett redskap för att anpassa politiken till en maritim regions speciella geografi, klimat och ekonomi. EU:s strategi för Östersjöregionen, kan ha en viktig roll i detta avseende och stärka genomförandet av EU:s havspolitik i Östersjöregionen.

Inom EU:s sammanhållningspolitik skulle en antagen makroregional strategi kunna utgöra den strategiska styrningen av sammanhållningspolitikens stöd till insatser som kan ha en påverkan över nationsgränser. På så sätt skulle den makroregionala strategin komplettera överordnade styrinstrument för insatserna genom att definiera de specifika regionala förutsättningarna.

Inom transportpolitiken kan en makroregional strategi bidra till samordning mellan ländernas nationella planering. Därigenom får den en starkare transnationell, gränsöverskridande utblick som sätter transportflöden och utvecklingstendenser i ett större geografiskt sammanhang. Därmed läggs också en grund för ett närmare samarbete i Östersjöregionen i utformandet av EU:s transportpolitik.

4 Genomförandet av strategin och Sveriges engagemang

4.1 En struktur för genomförande

Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen handlar till stor del om dess handlingsplan. Handlingsplanen är indelad i 15 prioriterade områden som innehåller olika former av åtgärder, varav ett 80-tal högprioriterade åtgärder, så kallade flaggskeppsprojekt. Samtliga dessa åtgärder är ett resultat av omfattande samråd och speglar ett stort engagemang för att möta de utmaningar som strategin definierar. Sverige och övriga berörda medlemsstater har således ett engagemang för alla 15 prioriterade områden och samtliga länder förväntas att på olika sätt medverka i genomförandet av alla prioriterade områden.

För att genomförandet ska lyckas är det nödvändigt med en tydlig struktur för styrning. En av utmaningarna är att inrätta fungerande samverkan mellan olika politikområden. Som exempel kan nämnas att Generaldirektoratet för havsfrågor och fiske samverkar med andra generaldirektorat i kommissionen, till exempel de för miljö respektive regionalpolitik. En annan utmaning blir att säkerställa att alla länder och andra berörda aktörer inte endast engagerar sig i det område eller det flaggskeppsprojekt som de har ansvar för i handlingsplanen, utan också avsätter resurser för att delta i områden och projekt som leds av andra.

EU:s strategi för Östersjöregionen kommer att genomföras främst av EU:s medlemsstater tillsammans med kommissionen och i samarbete med organisationer och intressenter i regionen. Formerna för detta fastställdes av Allmänna rådet genom rådets slutsatser den 26 oktober 2009. Där anges att den första lägesrapporten för genomförandet av strategin ska lämnas till rådet senast i juni 2011, vilket blir inför Polens ordförandeskap i EU.

Enligt rådets slutsatser spelar kommissionen även framdeles en ledande roll i den strategiska samordningen av de viktigaste etapperna i genomförandet av strategin. Kommissionen ansvarar bland annat för att övervaka genomförandet av strategin, utarbeta framstegsrapporter, utvärdera och föreslå uppdateringar i såväl handlingsplan som strategin när så är motiverat. Utöver arbetet med att uppmärksamma de projekt som finns i handlingsplanen, åtar sig kommissionen också att beakta strategin i relevanta politiska initiativ inom olika politikområden och i programplanering.

Själva navet för samordning och styrning utgörs av den högnivågrupp som kommissionen inrättar för strategin. Samtliga EU:s medlemsstater finns representerade i högnivågruppen som leds av kommissionen. Högnivågruppen ska bistå kommissionen i genomförandet av strategin och utgör länken mellan regeringarna och kommissionen i den löpande beredningen av kommissionens handlingsplan och som rådgivande organ till kommissionen. Den ska alltid rådfrågas vid samtliga ändringar av strategin och handlingsplanen. Regeringen anser också att

högnivågruppen särskilt bör uppmärksamma frågan om hur genomförandet av strategin förhåller sig till berörda politikområden och finansieringskällor.

För att underlätta det praktiska genomförandet har samordnare utsetts för varje prioriteringsområde i handlingsplanen. Samordnarna för de 15 prioriteringsområdena spelar en viktig roll i genomförandet av strategin. De ansvarar för att samordna och övervaka framstegen med åtgärderna och flaggskeppsprojekten inom handlingsplanens prioriteringsområden. Prioritetsamordnarna rapporterar regelbundet till högnivågruppen och kommissionen.

De regionala och lokala nivåerna är avgörande i såväl genomförandet som den framtida utvecklingen av strategin. Ett årligt forum för alla berörda parter har därför inrättats med det uttalade syftet att bibehålla det breda ägarskapet och förankringen i regionen. Med en bred aktörssamverkan stärks möjligheterna att prioritera de förslag till åtgärder som behövs för att nå de politiska målsättningarna för regionen. Denna breda ansats var kännetecknande för processen med att ta fram strategin.

4.2 Styrning i Sverige

Regeringens styrning av genomförandet av strategin bedrivs på flera olika sätt. Departement och myndigheter har ett stort ansvar i genomförandet på nationell nivå. Regeringsbeslut och regleringsbrev blir viktiga styrinstrument för regeringen i detta avseende. För att tydliggöra myndigheters ansvar i förhållande till de flaggskeppsprojekt som ingår i handlingsplanen har flera regeringsbeslut fattats (se bilagor 2–6).

EU-ministern ansvarar för arbetet med EU:s Östersjöstrategi i regeringen. En sekretariatsfunktion under EU-ministerns ledning inrättas i Statsrådsberedningen. Statsrådsberedningen kommer under EU-ministern att ha ett övergripande ansvar för att stärka det tvärsektorieella arbetet, det vill säga att berörda svenska aktörer från olika samsamarbetsområden samverkar i genomförandet av åtgärder. Sekretariatet ska samordna och leda arbetet i Regeringskansliet samt stå till den svenska högnivårepresentantens förfogande. Ansvaret för själva genomförandet av strategin ligger på respektive departement och deras myndigheter. Statliga nationella kostnader som följer av strategins genomförande finansieras inom berörda utgiftsområden och myndigheters befintliga ramar. En interdepartemental arbetsgrupp med representation från alla berörda departement möts regelbundet för att diskutera och utveckla arbetet med strategin och dess genomförande.

Engagemanget i län, landsting och kommuner för strategins genomförande är viktigt. En bra dialog mellan nationell nivå och länsnivå måste därför säkerställas. Strategin kan leda till ett mer fokuserat samarbete, både mellan de olika länderna och mellan nationella och regionala aktörer. Strategin är till exempel en stående punkt i Nationellt forum för regional tillväxt, där regeringen ca. fyra gånger om året möter politiska företrädare för landsting och samverkansorgan. Andra initiativ kommer också att tas för att säkerställa att synpunkter beaktas från regionala aktörer inför avstämningar om hur genomförandet framskrider. För de

havsrelaterade delarna är även myndigheternas samordningsgrupp för havsmiljöfrågor, SamHav, ett viktigt forum. Skr. 2009/10:159

Strategin bör beaktas när nationell politik med relevans för närområdet utformas. Detta kan bidra till en ökad internationalisering av ett antal politikområden, till exempel infrastrukturpolitik, innovations- och forskningspolitik, ungdomspolitik och förvaltningspolitik (till exempel offentlig upphandling). Kommuner och landsting uppmanas att beakta strategin i sitt tillväxtarbete och identifiera områden i strategin där ett samarbete över gränserna kan ge mervärde.

4.3 Prioriterade områden och Sveriges åtaganden

Sverige har åtagit sig samordningsansvar för fyra av de femton prioriterade områdena, i tre fall tillsammans med andra medlemsstater. Sverige har också åtagit sig ansvaret att leda ett antal flaggskeppsprojekt och det är vanligtvis en myndighet som är projektledare för dessa. Det är samtidigt viktigt att framhålla att alla de 15 områden som beskrivs nedan är prioriterade och att Sverige kommer att bli involverat i alla dessa på olika sätt.

4.3.1 En miljömässigt hållbar region

Prioritetsområde 1 - begränsa näringstillförsel till havet till godtagbara nivåer

Prioritetsområdet samordnas av Finland och Polen. Mängderna kväve och fosfor från främst jordbruk och avlopp i Östersjön är så höga att de ger upphov till övergödning av havet. Ett kostnadseffektivt sätt att minska utsläppen av kväve och fosfor är dels att installera nya avloppsreningsverk där de saknas och dels att förbättra dem som idag saknar full fosforrening. HELCOM har i sin handlingsplan (BSAP) för Östersjön satt upp strängare krav för fosfor än vad EU har eftersom fosfor är en viktig källa till algblomning. I Ryssland pågår med stöd från bl.a. Sverige en snabb utbyggnad av reningsverk. Flera medlemsländer genomför för närvarande omfattande program för att klara EU:s krav på avloppsrening. Att begränsa användningen av fosfater i tvätt- och rengöringsmedel är en åtgärd som snabbt får effekt på havet, och det anses även vara en kostnadseffektiv åtgärd. Den största användningen av fosfater i tvätt- och rengöringsmedel förekommer i konsumenttillgängliga tvättmedel och maskindiskmedel. I dag finns godtagbara alternativ. Flera medlemsstater i Östersjöregionen har redan infört någon form av begränsning för bruket av fosfater i tvättmedel men några avvaktar. Under det svenska ordförandeskapet i EU har Sverige drivit frågan om ett förbud på EU-nivå och viktiga beslut har tagits för att påskynda ett förbud på EU-nivå. Under det svenska ordförandeskapet antog miljörådet slutsatser för att ytterligare påskynda arbetet.

Sverige har inom detta prioritetssområde huvudansvaret för tre flaggskeppsprojekt.

Kemikalieinspektionen leder flaggskeppsprojektet som syftar till att fasa ut användningen av fosfater i tvätt- och rengöringsmedel i regionen med stöd av rekommendationerna i HELCOM:s handlingsplan (BSAP).

Naturvårdsverket leder flaggskeppet för renare avloppsvatten. Projektet syftar till att identifiera och uppgradera prioriterade reningsanläggningar för att minska punktutsläpp av fosfor och kväveutsläpp.

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF tillsammans med sina systerorganisationer i flera av Östersjöländerna, leder arbetet med att utveckla och stärka jordbruksrådgivningen och relaterade demonstrations- och informationsaktiviteter med fokus på förbättrad miljö och jordbrukspraxis i syfte att minska utsläppen av näringsämnen.

Prioritetsområde 2 - att bevara naturområden och biologisk mångfald, inklusive fiske

Prioritetsområdet samordnas av Tyskland. Införseln av främmande arter är ett växande problem som hotar den biologiska mångfalden i Östersjön. En annan viktig fråga är att kraftigt minska de negativa konsekvenserna från fisket på havets ekosystem. EU:s strategi för Östersjöregionen innehåller en rad åtgärder för att möta dessa utmaningar, i detta prioritetsområde såväl som i prioritetsområde nummer 9.

Sverige leder arbetet med att begränsa införseln av främmande organismer från fartyg i barlastvatten. Näringsdepartementet, tillsammans med Transportstyrelsen och Sjöfartsverket, samarbetar med HELCOM och Tyskland i ledningen av detta flaggskeppsprojekt. Projektet ingår i HELCOM:s handlingsplan (BSAP) och bygger på frivilliga riktlinjer om att peka ut områden utanför Östersjön för byte av barlastvatten men även att förbättra tekniken för behandling av barlastvatten inne i Östersjön. Genom EU:s strategi för Östersjöregionen kan insatserna intensifieras.

Prioritetsområde 3 - att minska användningen av farliga ämnen

Prioritetsområdet samordnas av Sverige. Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att ansvara för denna samordning. I Östersjön är farliga ämnen i högsta grad ett problem. Arbetet med att kartlägga källor till olika farliga ämnen i havet pågår och resultaten tyder på att tillförseln till Östersjön kommer från en mängd diffusa källor. En sådan källa är kemikalier från varor och därför är det angeläget att det finns en gemensam syn inom EU på hur spridningen av kemikalier från varor ska uppskattas och riskbedömas. En annan viktig fråga som nyligen lyfts inom EU är kombinationseffekter av farliga ämnen. För att kunna uppnå målet inom det marina direktivet och HELCOM:s handlingsplan för Östersjön (BSAP), behöver EU-ländernas insatser stärkas på de områden där vi i dag redan på ett tillfredsställande sätt känner till källor och spridningsvägar. Kunskapen om källorna och miljögifters effekter behöver även förbättras för att på sikt säkerställa att länderna vidtar rätt åtgärder. Genom EU:s strategi för Östersjöregionen kan EU-ländernas insatser koordineras bättre, vilket stärker arbetet inom HELCOM och gynnar Östersjöns miljö.

Prioritetsområdet samordnas av Danmark. Sjöfarten utgör en viktig stomme för handel i Östersjöregionen. Både antalet och storleken på fartyg har under senare år ökat och Östersjön är ett av världens mest trafikerade havsområden. Även om sjöfarten är ett energieffektivt transportmedel, mätt i utsläpp per ton av gods, är det likväl en källa till luftförorening och växthusgaser. De huvudsakliga negativa effekterna av sjöfart omfattar dessutom olagliga och oavsiktliga utsläpp av olja, farliga ämnen och annat avfall och införandet av främmande organismer via ballastvatten och fartygens skrov. Inom ramen för prioritetsområdet föreslås åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan.

Sverige leder två flaggskeppsprojekt inom detta prioritetsområde. Transportstyrelsen och Sjöfartsverket leder flaggskeppsprojektet "Minska luftburna utsläpp från fartyg" i samarbete med Finland. Projektet syftar till att minska utsläpp av koldioxid och olika former av luftföroreningar från fartyg genom att främja användningen av landansluten el i hamn, med siktet inställt på 2015 för samtliga större Östersjöhamnar.

Samverkansorganet i Blekinge län leder flaggskeppsprojektet att främja åtgärder för hantering av fartygsgenererat avfall. Projektet avser bland annat införandet av enhetliga och transparenta system för mottagningsanläggningar i hamn med sikte på att verka för ett totalförbud genom den internationella sjöfartsorganisationen IMO.

Prioritetsområde 5 - åtgärder för att motverka och anpassa Östersjöregionen till klimatförändringen

Prioritetsområdet samordnas av Danmark. Klimatförändringen kommer med all sannolikhet att ha stor inverkan på såväl Östersjön som Östersjöregionen. Flera sektorer såsom fiske, jordbruk och turism kommer att påverkas. Ett fördjupat samarbete för att förutse utvecklingen, liksom att förbereda åtgärder är därför av stor betydelse.

Sverige leder två flaggskeppsprojekt inom detta prioritetsområde. SMHI leder tillsammans med Danmark flaggskeppsprojektet "Forskning för att förutse regionala och lokala effekter av klimatförändringar". Miljödepartementet med stöd av Boverket, leder flaggskeppsprojektet "Nätverk av hållbara städer och byar". Syftet är att stärka städernas arbete med de olika aspekterna av hållbar utveckling med ett särskilt fokus på klimatarbetet. Verksamheten bygger på befintliga initiativ och stadsnätverk inom t.ex. Borgmästaravtalet, Baltic 21 och Östersjöstädernas förbund (UBC).

4.3.2 En region i tillväxt

Prioritetsområde 6 - att undanröja hinder på den inre marknaden inklusive samarbete på tull- och skatteområdet

Prioritetsområdet samordnas av Estland. Ett fördjupat samarbete mellan medlemsstaterna runt Östersjön vid genomförandet av EU-rättsakter avseende den inre marknaden syftar främst till att uppnå ett mer enhetligt

och harmoniserat regelverk samt att bidra till en bättre praktisk tillämpning av reglerna. Detta underlättar för främst små och medelstora företag att verka och handla inom hela regionen. Samarbetsmetoderna kan sedan spridas till övriga delar av unionen och därmed bidra till en ökad integration inom hela EU. Ett samarbete kan ske för det praktiska genomförandet av till exempel tjänstedirektivet (2006/123/EG) och anpassningen till det så kallade varupaketet (förordningarna 764/2008/EG och 765/2008/EG samt Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG). Dessa rättsakter har inneburit införande av enhetliga principer och bättre förutsättningar för fri rörlighet för varor och tjänster samt etablering inom EU. Ett fördjupat samarbete kan t.ex. bidra till en bättre funktion av den inre marknaden genom att länderna tillsammans vidtar informationsinsatser inom regionen om det nya regelverket och om de nya kontaktpunkterna som skapas genom detta regelverk.

Andra konkreta samarbeten för att avlägsna kvarstående handelshinder på den inre marknaden i regionen är till exempel att utvidga SOLVIT-centrens uppgifter genom att i högre utsträckning arbeta hinderförebyggande samt ta fram så kallade inre marknads guider åt sina förvaltningar. SOLVIT är ett nätverk inom EU//EES som syftar till att hjälpa enskilda och företag att på informell väg lösa hinder mot den fria rörligheten på EU:s inre marknad. Andra åtgärder syftar till att öka fri rörlighet av ackrediterade tjänster och möta behov hos industri och tjänstesektor på den gemensamma marknaden. Till exempel kan detta göras genom ömsesidigt lärande när det gäller teknisk harmonisering och kontroll samt skapande av en gemensam bas av tekniska experter.

Sverige leder tre av flaggskeppsprojekten inom detta område.

Kommerskollegium leder projektet som ger allmänheten och företag bättre information om tjänstedirektivet och varupaketet som syftar till att öka medvetenheten och den praktiska tillämpningen av dessa nya viktiga inre marknadsregler i regionen.

Kommerskollegium leder även flaggskeppsprojektet som handlar om en plattform för kunskapsutbyte mellan regionens nya kontaktpunkter som skapats enligt tjänstedirektivet och varupaketet. I Sverige ligger ansvaret för tillämpning av varupaketet och tjänstedirektivet fördelat på flera olika myndigheter, och det är en förutsättning att dessa myndigheter samarbetar även i fråga om insatser i projekten inom ramen för strategin. Nära kopplingar finns även till de kommissionsnätverk som de respektive myndigheterna ansvarar för.

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), leder projektet som rör samarbete mellan ackrediteringsorgan i syfte att dela på kompetens inom regionen.

Prioritetsområde 7 - regionens potential avseende forskning och innovation

Prioritetsområdet samordnas av Sverige och Polen. I Sverige samordnas arbetet av Näringsdepartementet tillsammans med Vinnova. Östersjöregionen har möjlighet att bli en världsledande makroregion när det gäller forskning och innovation inom ett antal områden av stor

betydelse för ekonomisk tillväxt i Östersjöregionens olika länder. De nordiska länderna ligger långt framme när det gäller forskning och innovation i globala jämförelser. Det är viktigt att länderna i regionen utvecklar strategiska samarbeten för att förstärka innovationskraften och för att attrahera kompetens och investeringar till denna del av världen. Det finns ett stort antal områden där länderna i Östersjöregionen kan arbeta tillsammans, bland annat inom miljö, energi och hälsa. Genom samverkan kring forskning och innovation kan nya konstellationer av företag, offentliga- och FoU-aktörer mötas. I en allt mer globaliserad värld, där andra områden i världen utvecklas starkt är det viktigt att samarbeta med andra länder för att stärka sin konkurrenskraft.

Visionen är att skapa en ledande innovationsregion som framgångsrikt kan möta framtidens utmaning inom exempelvis energi, telekommunikation, miljö och hälsa. Detta prioritetsområde syftar till att skapa gemensamma plattformar för strategiskt samarbete inom forskning och innovation. Det kommer att ske en integrering av innovationsprocesser, forskning och affärsutveckling mellan länderna inom ramen för de flaggskeppsprojekt som drivs.

Sverige leder två flaggskeppsprojekt inom detta prioritetsområde.

Vinnova leder ett projekt som handlar om att stärka ett gränsöverskridande samarbete mellan starka forsknings- och innovationsmiljöer, kluster och småföretagsnätverk, vilket är ett omfattande program som syftar till att stärka Östersjöregionens ekonomiska utveckling och konkurrenskraft.

Vetenskapsrådet leder ett projekt som syftar till att utveckla världsledande forskarnätverk främst inom bio- och materialområdet baserat på ett ökat forskningsinfrastruktursamarbete, bland annat kring den kommande forskningsanläggningen i Lund, ESS (European Spallation Source), men också existerande forskningsanläggningar i bl.a. Nordtyskland och Sverige.

Prioritetsområde 8 - att genomföra "Small Business Act", stödja entreprenörskap och stärka små och medelstora företag

Prioritetsområdet samordnas av Danmark och Tyskland. Särskild tonvikt läggs vid att främja företagande och tillväxt för "gröna företag". Prioritetsområdet innehåller också samarbetsåtgärder för arbetsmarknads- och arbetslivsfrågor, till exempel mellan arbetsförmedlingarna, vars syfte är att öka rörligheten på arbetsmarknaden. Samarbetet mellan staten och de lokala och regionala aktörerna är viktigt för att ta fram mer effektiva instrument för utbyte av erfarenheter och analys av framtida behov.

Tillsammans med Tyskland leder *Sverige* genom Naturvårdsverket flaggskeppsprojektet att göra Östersjön till en ekoeffektiv region genom att bilda ett nätverk mellan Östersjöländerna för miljöanpassad offentlig upphandling. Syftet är att genom ökat utbyte av erfarenhet och kunskap, öka miljöanpassad upphandling inom Östersjöregionen. Det är en fördel för företagen om miljökraven är likartade bland Östersjöns medlemsstater. Utgångspunkterna är EU:s gemensamma miljökriterier

för grön upphandling samt miljöproblem kopplade specifikt till Skr. 2009/10:159 Östersjön.

Prioritetsområde 9 - att göra jordbruket, skogsbruket och fisket mer hållbart

Samordningsansvaret är uppdelat mellan Finland (jordbruk), Litauen (skogsbruk) och Sverige (fiske). Jord- och skogsbruk samt fiske utgör de areella näringarna, det vill säga de som använder biologiska och naturgeografiska resurser på land och i vatten. Utvecklingen av dessa näringar är en viktig fråga för en hållbar försörjning, för miljön och för landsbygdsutvecklingen runt Östersjön.

Jordbrukssektorn utgör en viktig näring i Östersjöregionen och inom EU regleras den av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Jordbrukssektorn är också en viktig sektor för utvecklingen på landsbygden i länderna runt Östersjön. Inom strategin för Östersjöregionen finns det goda förutsättningar för att berörda aktörer, i samverkan och genom samarbete ska kunna bidra till ökad konkurrenskraft och tillväxt på landsbygden och därmed kunna ge positiva effekter för Östersjöns miljö.

Regionen domineras av skog och skogsbruk utgör en viktig del av regionens ekonomi. Genom att öka samverkan mellan olika skogsaktörer i Östersjöregionen skulle den skogliga resursen kunna nyttjas än mer effektivt. En målsättning inom EU:s strategi för Östersjöregionen är att inom ramen för hållbart skogsbruk ytterligare utveckla sektorn i regionen genom bland annat markägarsamverkan, utvecklat miljömässigt nyttjande av skogsråvara samt forskningsprojekt. För att underlätta forsknings- och utvecklingsarbetet sammanlänkas de olika åtgärderna i ett nätverk.

Medlemsstaterna runt Östersjön har en fiskerinäring som till största delen regleras av den gemensamma fiskeripolitiken. Trots detta insåg man tidigt i arbetet med strategin fördelarna med ett utökat regionalt samarbete eftersom Östersjön är ett hav med bräckt vatten och jämförelsevis få arter och därför unikt. Vattenbruket har stor utvecklingspotential i Östersjöregionen. Samtidigt kan det lokalt ha en betydande miljöpåverkan. Strategin för Östersjöregionen verkar för att utveckla vattenbruksmetoder som är miljömässigt hållbara.

Sverige samordnar fiskeåtgärderna och är också ansvarigt, genom Fiskeriverket, för ett flaggskeppsprojekt att vårda fiskbeståndet i Östersjön. Projektet är nära knutet till ett annat projekt, som Danmark har ansvar för, som handlar om att åtgärda problemet med att fiskar som är mindre än tillåtna minimimått kommer med och kastas tillbaka döda i havet (utkast).

Sverige, tillsammans med Polen, leder också ett flaggskeppsprojekt om hållbar landsbygdsutveckling bland annat genom satsningar på ett förstärkt och transnationellt samarbete mellan de lokala partnerskapen (*Local Action Group*, LAG) i EU:s Leaderprogram och nya metoder för ett hållbart jord- och skogsbruk.

Prioritetsområde 10 - förbättra tillgänglighet, effektivitet och säkerhet på energimarknaderna

Prioritetsområdet samordnas av Danmark och Lettland. För att göra Östersjöregionen mer tillgänglig och attraktiv ska strategin bidra till att förbättra såväl försörjningstryggheten som effektiviteten för energimarknaderna i regionen. Detta prioritetsområde har en mycket nära koppling till den särskilda plan för regionens energimarknader, *Baltic Energy Market Interconnection Plan* (BEMIP) som under kommissionens ledning har beretts i en parallell process, jämsides med arbetet med strategin. Här ingår till exempel strategiska åtgärder såsom att utvidga den nordiska elmarknadsmodellen till de tre baltiska staterna.

I strategins handlingsplan utgör genomförandet av BEMIP en strategisk åtgärd och den högnivågrupp som ska övervaka genomförandet av BEMIP ska se till att det sker en bra samordning mellan BEMIP och strategin. I handlingsplanen framhålls också vikten av att utöka användningen av förnybara energikällor, bland annat biobränsle, solenergi och vindkraft, i synnerhet genom forskning, utveckling och demonstration av såväl land- som havsbaserad vindkraft. Mer samarbete krävs också för att uppnå en bättre samordning av fysisk planering av elnät, regeltillämpning när det gäller investeringar i överföringsförbindelser och miljökonsekvensanalyser av vindkraftsparker.

Sverige leder, i samarbete med Danmark och Tyskland flaggskeppsprojektet för samordnade vindkraftslösningar.

Sverige och Energimyndigheten leder också flaggskeppsprojektet *Baltic Sea Region Bioenergy Promotion*, vilket syftar till att stärka utvecklingen mot en hållbar och konkurrenskraftig Östersjöregion genom hållbar användning av bioenergi. Genomförandet av BEMIP kommer troligen också att beröra Sverige genom ett antal infrastrukturprojekt, i synnerhet en kabelförbindelse mellan Sverige och Litauen (Nordbaltprojektet), som har diskuterats inom BEMIP. Sverige bör bidra till att genomförandet av strategin och dess handlingsplan är konsekvent med arbetet inom BEMIP i allmänhet och i synnerhet beaktar vad som är fördelaktigt för Östersjöregionen som helhet.

Prioritetsområde 11 - att förbättra interna och externa transportförbindelser

Prioritetsområdet samordnas av Sverige och Litauen. Östersjöregionen utgör till ytan en stor del av Europa. Det är också en del av Europa där de minst befolkade områdena återfinns. Följaktligen är avstånden stora och transportlederna färre än i övriga Europa. Transportområdet präglas också av den historiskt långa politiska delningen av regionen, med olika system som inte är uppbyggda för att optimera transporter inom Östersjöregionen. I detta prioritetsområde understryks vikten av att förbättra transportlederna både inom regionen och mellan regionen och övriga EU. Ett väl fungerande transport- och infrastruktursystem inom respektive till och från Östersjöregionen, är av avgörande betydelse för östersjöländernas utveckling men även för EU som helhet. Strategin

framhåller de redan prioriterade projekten inom ramen för EU:s transportnätverk, TEN, och deras betydelse för integrationen av regionen. Strategin ska ses som en ytterligare politisk signal om vikten av att projekten genomförs snarast möjligt. Strategin uppmuntrar också till ett fördjupat samarbete kring andra viktiga infrastrukturprojekt för en mer tillgänglig Östersjöregion men utgör inte någon prioritering i sig av infrastrukturprojekt.

Ett konkret gemensamt arbete som redan påbörjats inom detta prioriteringsområde är en transportstudie, Baltic Transport Outlook. Studien omfattar alla transportslag och avser såväl gods som passagerartrafik. Den syftar till att göra en utförlig beskrivning av alla transportflöden inom samt till och från Östersjöregionen. Det är en till sin omfattning unik studie som också inkluderar en prognos över transportförhållandena till 2030. Projektet ska vara genomfört till hösten 2011 och kommer att ge viktig kunskap för östersjöländernas framtida samarbete inom transportområdet. I det arbetet finns också väl etablerade samarbeten med insatser på regional nivå, främst i form av det EU-finansierade projektet Transbaltic, som leds av Skåne läns landsting.

Prioritetsområde 12 - att stärka regionens attraktivitet genom insatser för utbildning, turism och hälsa

Prioritetsområdet samordnas av den tyska delstaten Mecklenburg-Vorpommern (turism), Nordliga Dimensionens hälsopartnerskap (hälsa) och den tyska delstaten Hamburg (utbildning) samt Tyskland (övriga åtgärder). Regionen kan stärka sin attraktivitet genom regional tillväxt byggd på utbildning av hög kvalitet, genom social utveckling och hög kvalitet på hälsosystem, turism och genom olika åtgärder för glesbygdsutveckling. Detta prioritetsområde samlar åtgärder som stärker humankapitalet och förutsättningarna för en dynamisk utveckling också i glesbefolkade delar av regionen. En ökad attraktivitet ska också locka såväl investerare som entreprenörer och forskare att vilja verka i regionen. Ett ökat samarbete i Östersjöregionen inom dessa frågor kan åstadkomma en bättre kunskapsspridning som kan bidra till att utjämna de skillnader som finns i regionen främst vad gäller hälso- och sociala problem. Turism är ett område där ett ökat samarbete kan leda till intressantare produkter och en tydligare kommunikation gentemot omvärlden. Turistnäringen skapar många arbetstillfällen och ger betydande ekonomiska värden i Östersjöländernas ekonomier. Turismen är också en viktig kraft för regional utveckling och Östersjöregionens attraktivitet. Handlingsplanen understryker vikten av att gemensamt utveckla en hållbar och miljövänlig turism. Kunskapsspridning och samarbete för att attrahera turister till glest befolkade områden, särskilt kustområden, lyfts fram.

En modernisering av regionens universitet och högskolor med ambition att höja utbildningskvaliteten pågår inom ramen för Bologna-processen och med stöd av bland annat Tempusprogrammet. Det finns redan nu möjligheter till utbyten för studenter, lärare och forskare genom Nordiska ministerrådets arbete. Med stöd av Östersjöstrategin kan samarbetet intensifieras, fördjupas och bidra till en ökad rörlighet för

studenter och forskare i regionen och på sikt ett ökat samarbete och utbyte.

Uppsala universitet samordnar genom nätverket Baltic University Programme det flaggskeppsprojekt som finns inom utbildningsområdet. Verksamheten fokuserar på frågor om hållbar utveckling, naturskydd och demokrati och innebär bland annat utformning av universitetskurser. Cirka 225 universitet och utbildningsinstitut runt Östersjön deltar i nätverket.

Sverige genom Post- och Telestyrelsen leder ett projekt för att förbättra tillgången på radiofrekvenser, vilket bland annat kan underlätta för företag att verka i landsbygder.

4.3.4 En trygk och säker region

Prioritetsområde 13 - en föregångsregion inom sjösäkerhet och sjöfartsskydd

Prioritetsområdet samordnas av Danmark och Finland. Östersjöns strategiska läge innebär att den utgör en naturlig transportväg för bland annat energi från Ryssland. Med ökad trafikintensitet ökar samtidigt riskerna för olyckor. Samtliga Östersjöstater har ett intresse av att minska dessa risker, bland annat genom förbättringar i organisationen av sjötrafiken i Östersjön samt effektiv och väl integrerad sjöövervakning. Resultatet av en riskutvärdering av sjötransporterna för hela Östersjön bör bidra till att identifiera särskilt riskutsatta områden och utgör ett centralt verktyg för det fortsatta sjösäkerhetsarbetet i regionen. Prioritetsområdet ska även fokusera på att förebygga olyckor och katastrofer som beror på den mänskliga faktorn.

Sverige, genom Kustbevakningen, är projektledare för det flaggskeppsprojekt som handlar om att analysera tillvägagångssätt för att integrera sjöövervakning i de nordeuropeiska havsområdena, vilka sträcker sig från Nordsjön till Östersjön. Projektet ska pågå under tidsperioden 2010–2011 och ingår även i målet i EU:s havspolitik om integrerad europeisk sjöövervakning. I projektet deltar 24 myndigheter från tio av de länder som är strandstater till de nordeuropeiska havsområdena. En mer effektiv och mer interoperabel sjöövervakning har betydelse för bland annat sjösäkerhet, krisberedskap och sjöfartsskydd. Sjöövervakning involverar ett stort antal sektorer och myndigheter och berör områden och aktiviteter till sjöss, såsom miljöräddningstjänst, gränsövervakning, tull, brottsbekämpning, fiskerikontroll med mera.

Prioritetsområde 14 - att förstärka krisberedskap för större olyckor

Prioritetsområdet samordnas av Danmark. Riskerna för större olyckor på Östersjön har blivit allt större de senaste decennierna, främst på grund av en stor ökning av transporter till havs. I det grunda Östersjön, som klassats som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA) av IMO, kan en olycka få särskilt allvarliga konsekvenser. Andra typer av olyckor och katastrofer som kan ha gränsöverskridande effekter är naturkatastrofer av

olika slag, terrorism med kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära medel, samt hot mot hälsan från överförbara eller icke-överförbara sjukdomar. Förutom den direkta faran för liv, hälsa och naturvärden kan större olyckor också ha stora ekonomiska effekter som påverkar tillväxten och konkurrenskraften i regionen. Det anses också troligt att klimatförändringen ökar sannolikheten för extrema väderförhållanden, vilket understryker vikten av förbättrad beredskap.

Strategin konstaterar att det finns behov av ett förbättrat samarbete i Östersjöregionen som syftar till bättre samverkan, samordning och i vissa fall koherens mellan myndigheter med ansvar för övervakning, inom sjösäkerhet, sjöfartsskydd och krishanteringsförmåga. Strategin sätter fokus på förebyggande arbete, beredskap och respons på krishanteringsområdet. Nya samarbetsmetoder länderna emellan för att öka förmågan att hantera gränsöverskridande hot och risker skulle kunna vara till nytta också för andra havsområden i EU.

Från svensk sida deltar bland annat Kustbevakningen i arbetet till sjöss. De nya resurser i form av moderna fartyg och flygplan som tillförs Kustbevakningen utgör värdefulla verktyg i det gemensamma arbetet för en trygg och säker Östersjöregion. Flera svenska myndigheter, till exempel Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), verkar inom området samhällets krisberedskap och berörs av prioritetsområde 14.

Prioritetsområde 15 - ett minska omfattning och skador från gränsöverskridande brottslighet

Prioritetsområdet samordnas av Finland. Brottsligheten i Östersjöregionen påverkas av det geografiska läget, olikartade ekonomiska och sociala förhållanden samt prisskillnader på punktskattepliktiga varor i kombination med den öppenhet och lättillgänglighet som utmärker förbindelserna inom EU. Med långa yttre gränser har regionen ett behov av samstämde, gränsöverskridande åtgärder för att bland annat eliminera människohandel samt illegal handel med droger och vapen. Strategin möjliggör bland annat ytterligare fokus på de samarbetsformat som svenska brottbekämpande myndigheter deltar i tillsammans med motsvarande myndigheter i grannländerna, såsom Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet (BSTF), Baltic Sea Region Border Control Cooperation samt EU-gemensamma organ som till exempel Europol och Frontex.

En samordnad åtgärd inom ramen för detta prioritetsområde är att vidta preventiva åtgärder mot människohandel. Den bygger på befintliga strukturer såsom CBSS:s arbetsgrupp mot människohandel (CBSS TF-THB). Sverige har bidragit med finansiering av denna arbetsgrupp för 2008 till 2010. Litauen, som för närvarande är ordförande i CBSS, leder arbetet med denna åtgärd.

5 Exempel på finansieringskällor

Även om strategin i sig inte har någon egen finansiering, finns i Östersjöregionen genom EU:s sammanhållningspolitik och annan EU finansiering, medel som kan användas för att bidra till strategins genomförande. En uppställning baserad på strategins fyra utmaningar ger en bild av omfattningen av EU-medel som nu går till regionen, varav vissa medel bör kunna användas för strategin.

i. En miljömässigt hållbar region. Sammanlagt 9,8 miljarder euro har öronmärkts för detta område, varav 3,1 miljarder euro för rening av avloppsvatten.

ii. En region i tillväxt. Sammanlagt 6,7 miljarder euro har öronmärkts för detta område, varav 2,4 miljarder euro för innovation i små och medelstora företag.

iii. En tillgänglig och attraktiv region. Sammanlagt har 27,1 miljarder euro öronmärkts för detta område, varav informationssamhället 1,4 miljarder euro, transporter 23,1 miljarder euro samt energi 2,6 miljarder euro.

iv. En trygg och säker region. Sammanlagt har 697 miljoner euro öronmärkts för detta område. Av alla dessa EU-medel kommer merparten från strukturfonderna, både de som används nationellt och de som avsatts för gränsöverskridande program.

5.1 EU:s strukturfonder

Under programperioden 2007–2013 har Sverige åtta regionala strukturfondsprogram för regional konkurrenskraft och sysselsättning. Sverige deltar också i 13 så kallade territoriella strukturfondsprogram (tidigare INTERREG) för samarbete med andra länder. Samtliga av dessa strukturfondsprogram finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och medfinansieras av nationella offentliga medel.

I samtliga program finns uppsatta mål som ska uppnås genom stöd till olika insatser som genomförs via projekt. Urvalskriterier styr vilka projekt som kan medfinansieras av programmen. Den generella inriktningen i strukturfondsprogrammen ligger väl i linje med flera av prioriteringarna i EU:s strategi för Östersjöregionen med undantag för området för en trygg och säker region. Det är således i stor utsträckning möjligt för programmen att ge stöd till projekt inom ramen för strategin utan att det kräver några större förändringar av inriktning och programdokument.

Programmen pågår sedan 2007, men ändå kvarstår ofta drygt hälften av medlen i programmen till förfogande. Detta visar på vikten av att det etableras en tydlig process för hur handlingsplanens projekt kan ges stöd, både för projektansökare och för beslutsfattare. Ett verktyg som kan användas för att tydliggöra processen är att komplettera programmens urvalskriterier så att strategin för Östersjöregionen beaktas i samband med genomförandet av strukturfondsprogrammen.

För beslutsfattare i de regionala strukturfondsprogrammen innebär strategin helt nya förväntningar om att större hänsyn ska tas till en gränsöverskridande dimension. Detta innebär att projekt i en svensk region kan utgöra en del av större projekt som innefattar regioner i flera länder som bidrar till målen för hela Östersjöregionen. I november 2009 uppmanade kommissionen samtliga förvaltningsmyndigheter för strukturfondsprogram i Östersjöregionen att på olika sätt ta hänsyn till strategin i urvalsprocessen, till exempel i form av ett urvalskriterium.

5.2 De regionala strukturfondsprogrammen

De åtta regionala programmen omfattar tillsammans hela Sverige och vart och ett av programmen, förutom Stockholm, innefattar ett flertal län (2–5). De regionala strukturfondsprogrammen syftar till att främja flerlänsamarbete. Programmen har utarbetats i en bred krets av aktörer på regional och lokal nivå som bygger på befintliga regionala partnerskap. De svenska regionala strukturfondsprogrammen uppgår totalt till cirka 22,6 miljarder kronor under hela programperioden. EU-budgeten medfinansierar cirka 8,4 miljarder kronor, nationella offentliga medel cirka 9,8 miljarder kronor och en indikativ uppskattning på näringslivets finansiering uppgår till 4,3 miljarder kronor inom de åtta regionala strukturfondsprogrammen. Per den 30 september 2009 hade 56 % av medlen för 2007 till 2013 fördelats.

De regionala strukturfondsprogrammen har tre gemensamma övervakningskommittéer. Ordförande är Näringsdepartementet och exempel på organisationer som är representerade är kommuner, landsting, statliga verk och intresseorganisationer. Företrädare för kommissionen deltar som rådgivare i kommittéerna. Övervakningskommittén ska förvissa sig om att genomförandet av det regionala strukturfondsprogrammet är effektivt och av tillfredsställande kvalitet. För beslut krävs enhällighet. Tillväxtverket är förvaltande och attesterande myndighet.

Under hösten 2009 beslutade övervakningskommittéerna att införa ett nytt generellt urvalskriterium kring bidraget till Östersjöstrategins handlingsplan i samtliga åtta regionala program. Övervakningskommittéerna uppdrog vidare åt förvaltande myndighet att till våren 2010 se över rutiner för uppföljning av kriteriet samt hur programmen ytterligare kan bidra till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.

De 13 program inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet där Sverige deltar har ERUF-medel motsvarande drygt en miljard euro. Utav dessa är sex gränsregionala program som omfattar ett eller flera län i minst två och som mest fyra länder: Nord, Botnia-Atlantica, Sverige-Norge, Öresund-Kattegatt-Skagerrak, Central Baltic och South Baltic. För de fyra förstnämnda finns förvaltande och attesterande myndighet i Sverige, medan de två resterande förvaltas av myndigheter i Finland respektive Polen. Av Sveriges 21 län deltar inte mindre än 17 av dessa i ett eller flera gränsregionala program.

De tre transnationella program där Sverige deltar är Östersjöprogrammet (hela Sverige), Nordsjöprogrammet (Västra Götalands, Hallands, Värmlands, Kronobergs och Skåne län) samt Programmet för Norra Periferin (Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län). Förvaltningsmyndigheten för Östersjöprogrammet ligger i Tyskland, för Nordsjöprogrammet i Danmark och för Programmet för Norra Periferin vid Länsstyrelsen i Västerbottens län. De fyra så kallade interregionala programmen som berör Sverige är Interreg IVC, Urbact 2007-2013, Interact II och ESPON 2013. Dessa program omfattar hela EU och fokuserar på bland annat överföring och spridning av bästa praxis och erfarenhetsutbyte inom regional tillväxt.

Under hösten 2009 har flera program antingen genomfört förändringar eller påbörjat förändringar i syfte att underlätta stöd till projekt inom ramen för strategin och dess handlingsplan. Som exempel kan nämnas att Östersjöprogrammet tillför strategin som ett nytt kvalitetskriterium vid bedömning av projektansökningar medan Central Baltic begränsar förändringen till att beslutshandlingarna innehåller information om vilka projekt som ingår i handlingsplanen.

5.4 Andra finansieringskällor

I den övergripande diskussionen kring hur befintliga resurser kan användas på ett bättre sätt för att nå målen i strategin, är det också av stor vikt att uppmärksamma medel inom andra politikområden, såsom fiske, jordbruk miljö, transport, infrastruktur och forskning bidrar till åtgärderna och de uppsatta målen.

Europeiska Investeringsbanken (EIB) och Nordiska Investeringsbanken (NIB) har börjat samordna sina insatser för finansiering och teknisk assistans för strategins projekt och har för avsikt att inrätta en tjänst för rådgivning för dessa uppgifter. Vidare så har NIB och Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) inrättat en ny fond för teknisk assistans som kommer att finansiera förberedelser av projekt med syfte att återställa Östersjöns miljö. Sverige har bidragit med 45 miljoner kronor.

6 Östersjösamarbete – en överblick

I ett internationellt sammanhang kännetecknas Östersjöregionen av ett omfattande samarbete på mellanstatlig, regional och lokal nivå och inom ett stort antal områden. Samarbetena har utvecklats till alltmer avancerade projekt för regional tillväxt och ett flertal övergripande organisationer har etablerats.

Den politiska situationen sedan 1990-talet har förändrats avsevärt, vilket har utmanat flera organisationers målsättningar och, i vissa fall, existens. EU:s utvidgning 2004 medförde att EU:s roll gradvis ökade, genom såväl politiska som finansiella instrument. EU:s strategi för Östersjöregionen understryker unionens ökade vikt och är i sig också ett uttryck för behovet att anpassa samarbetet till nya förutsättningar och ytterligare stärka regionalt samarbete genom att göra det mer relevant och resultatriktat.

De existerande samarbetsstrukturerna i Östersjöregionen bör således kunna utgöra en viktig tillgång i genomförandet av handlingsplanen och för att uppnå strategins mål. Några av de viktigaste aktörerna beskrivs nedan för att ge en översikt över mångfalden av samarbete på nationell, regional och lokal nivå samt inom sektorer. Många av prioriteringarna och handlingsplanens projekt har föreslagits av dessa strukturer som aktivt deltog i den mycket omfattande förberedelseprocessen av strategin.

6.1 Exempel på mellanstatligt samarbete

Östersjöstaternas råd (CBSS), bildades i mars 1992, tre månader efter Sovjetunionens upplösning, som ett forum för politisk dialog och förtroendeskapande samarbete. Medlemmar är de nio strandstaterna samt Norge, Island och kommissionen. CBSS består av utrikesministrarna som möts vartannat år. Organisationen har ett sekretariat i Stockholm med cirka 12 medarbetare. Vid sekretariatet arbetar dessutom ytterligare en handfull personer med finansiering från berörda fackministerier.

CBSS spelade länge en viktig roll för att bevara stabilitet och utveckla demokrati och marknadsekonomi i regionen. Efter Polens och de baltiska ländernas medlemskap i EU 2004 blev rollen för CBSS mindre uppenbar och engagemanget för CBSS avtog i många länder.

Sverige tog mot denna bakgrund som ordförande i CBSS våren 2007 initiativet till en reform av CBSS. Syftet var att skapa en mer projektinriktad verksamhet baserad på några få snäva prioriteringar. Förändringsarbetet har hittills haft en begränsad inverkan på vad CBSS faktiskt sysslar med. Enligt ett ministerbeslut i juni 2008 ska CBSS prioritera miljö, ekonomisk utveckling, energi, utbildning och kultur samt civil säkerhet och den mänskliga dimensionen.

Kärnverksamheten bedrivs för närvarande inom ramen för tre expertgrupper och en aktionsgrupp. Till CBSS räknas dessutom en rad samarbeten mellan berörda fackministerier och myndigheter.

Expertgruppen för kärn- och strålsäkerhet är det äldsta samarbetet inom CBSS. På basis av en överenskommelse om utbyte av strålningsdata har ett fungerande system etablerats för överföring i realtid av data i händelse av förhöjd strålning från någon källa i något medlemsland. Detta system för mellanstatlig rapportering av strålningsdata är unikt. En utvidgning av samarbetet diskuteras till att även omfatta ömsesidigt bistånd i händelse av en olycka.

Baltic 21 bildades 1998 som ett forum för dialog och samarbete i frågor rörande hållbar utveckling och är sedan juni 2009 en expertgrupp inom CBSS. Genom en omfattande och framgångsrik projektverksamhet bidrar Baltic 21 också till konkreta exempel på hur hållbar utveckling kan byggas i praktiken.

Expertgruppen för havspolitik är nybildad. Gruppens syfte är att fungera som ett forum för tvärssektoriell dialog och ett integrerat synsätt på havspolitikens ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter.

Aktionsgruppen mot människohandel har tack vare separat svensk finansiering utvecklat flera viktiga projekt, bl.a. ett ambitiöst program för utbildning av konsulär personal i frågor rörande människohandel och ett projekt om samarbete mellan rättsvårdande myndigheter och frivilligorganisationer. Det är för närvarande oklart hur detta värdefulla arbete kan drivas vidare när den svenska finansieringen upphör från och med 2011.

Till CBSS räknas ett flertal samarbeten som drivs och finansieras av berörda fackministerier. Dit hör expertgruppen för ensamkommande barn och expertgruppen för ungdomsfrågor. Till CBSS räknas även BASREC (Baltic Sea Region Energy Cooperation), som är forum för samarbete på energiområdet i regionen, och Baltic Sea Monitoring Group on Cultural Heritage på kulturarvsområdet.

För en rad myndighetssamarbeten fungerar CBSS som ett paraply. Det gäller samarbeten mellan räddningstjänster, skattemyndigheter, brottsbekämpande myndigheter, tullmyndigheter och åklagarmyndigheter. Till denna kategori hör också Östersjöregionens gränskontrollsamarbete (BSRBC) som är ett operativt inriktat samarbete med fokus på hamnar och sjöfart. Ryssland är 2010 ordförande i BSRBC.

Aktionsgruppen mot organiserad brottslighet har sedan 1996 ett mandat av regeringscheferna i CBSS-länderna. Samarbetet strävar efter ett multidisciplinärt angreppssätt mot organiserad brottslighet där alla brottsbekämpande myndigheter deltar. Aktionsgruppen har en ambition att underlätta det operativa samarbetet vilket tydliggjorts genom inrättandet av den Operativa kommittén 1998. Aktionsgruppen och dess operativa kommitté torde, genom dess redan etablerade struktur, även kunna spela en central roll i genomförandet av relevanta delar i strategin.

Nordliga dimensionen lanserades av Finland kort efter att Finland och Sverige kom med i EU 1995 som ett sätt fästa EU:s uppmärksamhet på unionens nya långa landgräns mot Ryssland. "Nordliga dimensionen av unionens externa och gränsöverskridande relationer" antogs några år senare som en EU-politik. Genom ett nytt mandat från och med 2007 är Nordliga dimensionen numera en mellan EU, Island, Norge och Ryssland gemensam politik, vilket lett till ett betydande engagemang hos alla parter för detta samarbetsformat.

Även Nordliga dimensionen får sin politiska ledning av ländernas utrikesministrar. Ett utrikesministermöte äger rum vartannat år och mellanliggande år sker ett möte på vice utrikesministernivå. En styrgrupp möts som regel tre gånger per år.

Samarbetet inom Nordliga dimensionen bedrivs företrädesvis inom ramen för partnerskap. Hittills finns två partnerskap i verksamhet, ett för miljö (NDEP) och ett för hälsa och socialt välbefinnande (NDPHS), medan två partnerskap befinner sig under bildande, ett för trafik och logistik (NDPTL) och ett för kultur (NDPC). Ett Nordliga dimensionen-institut för samarbete mellan universitet och forskare samt ett ND Näringslivsråd för samarbete inom näringslivet och mellan näringsliv och myndigheter är två lovande initiativ från det civila samhället.

Samarbetet inom miljöpartnerskapet (NDEP) syftar till att finansiera och genomföra större investeringar i nordvästra Ryssland inom miljö- resp. kärnsäkerhetsområdet. Samordningen sker genom Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD), där ett mindre kansli finns inrättat. EBRD hanterar även den stödfond, varifrån gävomedel tilldelas de olika projekt, som finansieras inom partnerskapet. Stödfonden har två s.k. fönster, ett för miljöinsatser främst kring Östersjön och ett annat för kärnsäkerhets- och nukleära ickespridningsinsatser, koncentrerade till Kolahalvön. Inom miljöfönstret har hittills gävomedel om 88 miljoner euro bidragit till att 14 projekt finansierats till ett värde av drygt 3 miljarder euro, (varav 2 miljarder euro avser en insats, en gigantisk barriär i Finska viken, utanför S:t Peterburg, som ska skydda staden mot översvämningar).

Partnerskapet för hälsa och socialt välbefinnande (NDPHS) styrs av en årlig partnerskapskonferens – vartannat år på ministernivå och vartannat år på ämbetsmannanivå – och en ämbetsmannakommitté, vilka stöds av ett litet sekretariat samlokaliserat med CBSS-sekretariatet i Stockholm. Det konkreta samarbetet bedrivs i huvudsak inom ramen för fyra expertgrupper som sysslar med 1) primärvård, 2) hiv/aids, 3) fängelsehälsa samt 4) i olika undergrupper ungdomars hälsa och livsstilar, alkohol och arbetsmiljö. Ryssland är ordförande och Finland vice ordförande i partnerskapet under tvåårsperioden 2010–2011.

I handlingsplanen till EU:s Östersjöstrategi har kommissionen tilldelat NDPHS rollen som samordnare på hälsoområdet. NDPHS anges som ledare för projekt om spridning av smittsamma sjukdomar, projekt om bekämpning av ojämlikhet i hälsa genom förbättrad primärvård, projekt om förebyggande av livsstilsrelaterade sjukdomar samt ett flaggskeppsprojekt om förebyggande av alkohol och droger bland unga.

Helsingforskonventionen, Baltic Marine Environment Protection Commission - Helsinki Commission (HELCOM) har under tre decennier arbetat med att skydda Östersjöns marina miljö. Förutom de åtta EU-länder som ingår i HELCOM deltar också Ryssland och EU-kommissionen aktivt i HELCOM-arbetet. Sverige tar över ordförandeskapet i HELCOM 2010. Arbetet i HELCOM fokuseras på genomförandet av den aktionsplan för Östersjöns miljö som antogs 2007 som har som övergripande mål att Östersjön ska ha god ekologisk status år 2021. Eftersom EU-länderna har en gemensam politik för flera av de frågor som påverkar Östersjöns miljö krävs för att nå målen en förstärkt

samordning mellan de åtta EU-länderna i Östersjöregionen, och ett nära samarbete med kommissionen. Östersjöstrategin syftar till att vara en plattform för detta och därmed stärka arbetet i HELCOM.

Nordiska ministerrådet, som bildades 1971, är de nordiska regeringarnas samarbetsorgan. Statsministrarna har formellt det överordnade ansvaret, men i praktiken är detta delegerat till de nordiska samarbetsministrarna och till Nordiska samarbetskommittén, som består av högre tjänstemän ur respektive lands statsförvaltning. Ministerrådets sekretariat ligger i Köpenhamn. Nordiska Ministerrådet har ett nära samarbete med en rad internationella, regionala och nationella organisationer utanför Norden. Närområdessamarbete, som är en viktig del av Nordiska ministerrådets arbete, omfattar bland annat samarbete med Estland, Lettland och Litauen och nordvästra Ryssland. Även insatser i bland annat Vitryssland ingår. Nordiska ministerrådet har kontor i de baltiska länderna samt i S:t Petersburg och i Kaliningrad. Ministerrådet är intresserat av aktivt deltagande i delar av genomförandet av strategin, bland annat inom områdena gränshinder, innovation och forskning samt inom gen- och skogsområdet.

Visions and Strategies around the Baltic Sea (VASAB) är ett mellanstatligt samarbete för regional utvecklingsplanering som initierades av Sverige 1992. VASAB samlar 11 medlemsländer i regionen och har som syfte att utifrån ett sektorsövergripande synsätt verka för en balanserad utveckling av territoriet i hela Östersjöregionen. VASAB har bland annat producerat ett antal inspirationsdokument för regional utvecklingsplanering och hållbar utveckling och utgjorde ett av de första samarbeten i Europa som tog ett makroregionalt perspektiv som utgångspunkt för planeringsfrågor.

6.2 Exempel på regionalt samarbete

Baltic Sea States Subregional Cooperation (BSSSC) bildades 1993 som en direkt följd av att det nationella samarbetet etablerades i form av Östersjöstaternas råd, CBSS 1992. I Stavangerdeklarationen slog man fast att BSSSC skulle utgöra ett öppet politiskt nätverk för samarbete mellan de ca 170 län och regioner i de nio strandstaterna runt Östersjön samt Norge, med syfte att lyfta fram gemensamma frågor i Östersjöregionen för den regionala nivån och påverka såväl nationell som EU-politik. De politiska målen för BSSSC förnyades i en gemensam deklaration i St.Petersburg 2003 och ligger nu till grund för ett antal arbetsgrupper inom till exempel maritima frågor och sjöfart, klimat och energi och transportfrågor. Den årliga konferensen samlar vanligtvis ett stort antal regioner och andra aktörer och utgjorde i oktober 2008 inramningen för kommissionens tematiska konferens om transport- och tillgänglighetsfrågorna i EU:s strategi för Östersjöregionen.

Conference on Peripheral Maritime Regions (CPMR) är ett annat exempel på samarbete på regional nivå i syfte att finna gemensamma nämnare, sprida kunskap och påverka politikutformning på nationell och

EU-nivå. CPMR organiserar framförallt kustnära och perifera regioner i hela EU och har totalt ca 160 medlemmar uppdelade i geografiska avdelningar, varav 27 medlemsregioner tillhör den sedan 1996 etablerade Östersjöavdelningen, Baltic Sea Commission. Baltic Sea Commission arbetar med att sprida kunskap och söka påverka inom områden som fiske, sjösäkerhet, transporter och innovationspolitik. De tematiska grupperna är inte sällan engagerade i konkreta projekt, ofta i samarbete med andra östersjöorganisationer. I dag har organisationen medlemmar från alla kuststater utom Lettland, samt från Norge.

Union of Baltic Cities (UBC) representerar ett samarbete mellan kommuner och städer i Östersjöregionen med syfte att stärka städernas och den lokala nivåns engagemang och inflytande i Östersjöfrågor. UBC ska verka för systematiskt utbyte av kunskap och för bättre kunskap om Östersjöregionen i stort. UBC har 106 medlemmar från alla nio kuststater och Norge, varav 24 svenska kommuner, och UBC identifierar EU:s strategi för Östersjöregionen som ett av de viktigaste ramverken för UBC för att uppnå visionen om en miljömässigt hållbar och konkurrenskraftig region. UBC har konkret samarbete inom en lång rad sektorer och teman, bl.a. turism, affärsutveckling, sociala frågor, utbildning och stadsplanering.

6.3 Exempel på intresseorganisationer och näringslivssamarbeten

Baltic Development Forum (BDF) är en obunden nätverksorganisation med syfte att lyfta fram frågor som främjar konkurrenskraft, innovationskapacitet och tillväxt i en alltmer integrerad Östersjöregion. BDF arrangerar ett större årligt forum för sina medlemmar, som omfattar såväl stora företag, utbildningsinstitutioner och ministerier och myndigheter från länderna i regionen. BDF vill utgöra en viktig plattform för nya möten och initiativ inom områden som bidrar till regionens tillväxt, såsom utbildning, energi, finansmarknadsfrågor och arbetsmarknadsfrågor. BDF ger varje år ut en rapport, State of the Region Report, som analyserar regionens ekonomiska situation samt belyser olika framtidsfrågor. Den senaste rapporten innehöll en utförlig analys av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess potentiella betydelse för samarbete och tillväxt i regionen.

Baltic Sea Chamber of Commerce Association (BCCA) är en nätverksorganisation för handelskamrar i Östersjöregionen. Den samlar ett 40-tal medlemmar från 10 länder och verkar för att underlätta affärsrelationer, ökad handel och integration i Östersjöregionen. BCCA arrangerar seminarier och mässor och tar fram analyser av regionen. Analyserna ligger till grund för organisationens prioriterade frågor, såsom utbildning och forskning, eurosamarbetet och miljöfrågorna.

Gemensam förklaring från Stockholm om genomförandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen

Stockholm den 18 september 2009

Ministrar som företräder Europeiska unionens medlemsstater samt företrädare för Europeiska kommissionen och Europeiska investeringsbanken samlades i Stockholm den 18 september 2009 för att diskutera makroregionala strategier mot bakgrund av det planerade antagandet av Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen ("strategin").

Utan att det påverkar de pågående förhandlingarna om rådets slutsatser om Europeiska unionens strategi för Östersjöregionen har ministrarna för EU-frågor i Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Sverige och Tyskland antagit följande gemensamma förklaring:

- Ministrarna bekräftar sin respektive regerings starka engagemang för att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra strategin, tillsammans med Europeiska kommissionen.

- Ministrarna erkänner strategins betydelse för att ta itu med utmaningarna på områdena miljömässig hållbarhet, välfärd, tillgänglighet och attraktionskraft tillsammans med säkerhet och trygghet till förmån för regionen och för Europeiska unionen som helhet.

- Ministrarna erkänner att befintliga nationella och regionala myndigheter och organisationer är av avgörande betydelse för genomförandet av strategin och för att resultat ska kunna uppnås på alla prioriterade områden inom ramen för strategin.

- Ministrarna välkomnar bidragen från nationella och regionala myndigheter, icke-statliga organisationer, panbaltiska organisationer och andra aktörer i samband med utarbetandet av strategin och understryker betydelsen av att upprätthålla en hög nivå när det gäller engagemang och brett deltagande bland alla aktörerna i regionen samt deras stora betydelse för och nyckelroll vid genomförandet av konkreta åtgärder.

- Ministrarna uppmanar alla politiker och beslutsfattare att ta hänsyn till strategin och att stödja den sektorsöverskridande integreringen av strategin i EU-program och instrument samt i regional och nationell politik.

- Ministrarna uppmanar kommissionen att stödja och samordna olika finansieringsinstrument och -program och att upprätthålla ett nära samarbete med medlemsstaterna och finansinstitut i detta avseende.
- Ministrarna uppmanar Europeiska investeringsbanken och andra internationella finansinstitut som är aktiva i regionen att bidra till strategin med finansiering och med teknisk expertkunskap.
- Ministrarna uppmanar Europeiska kommissionen att i samarbete med medlemsstaterna spela en aktiv och underlättande roll när genomförandet av strategin ska samordnas.
- Ministrarna åtar sig att utveckla denna strategi på ett sådant sätt att den kan fungera som ett exempel och inspiration för *alla* EU:s medlemsstater i fråga om hur en makroregions utmaningar och möjligheter kan hanteras med hjälp av en EU-intern integrerad sektorsövergripande strategi.
- Ministrarna uppmanar *samtliga* EU:s medlemsstater att delta i genomförandet av strategin.

REGERINGEN

Regeringsbeslut 6
2009-07-30 Fö2009/1602/SSK

Försvarsdepartementet

Kustbevakningen
Box 536
371 23 Karlskrona

Projektledarskap för ansökan om kommissionens pilotprojekt om sjöövervakning i nordeuropeiska havsområden

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Kustbevakningen att utarbeta ansökan och ansöka om kommissionens pilotprojekt om sjöövervakning i nordeuropeiska havsområden samt, om ansökan beviljas, vara projektledare för pilotprojektet. Arbetet med ansökan samt under projektfasen ska ske i samråd med medlemmarna i Sjöövervakningsrådet. Kustbevakningen ska även samarbeta med företrädare från andra länder som avser delta i projektet, samråda med berörda branscher och beakta motsvarande projekt i Medelhavsregionen.

Kostnader för ansökan ska rymmas inom Kustbevakningens anslag.

Om ansökan leder till att projektet kan genomföras ska Kustbevakningens kostnader för att leda projektet rymmas inom ramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Övriga kostnader för genomförandet av projektet ska rymmas inom befintliga ramar för respektive berörd myndighet.

Skäl för regeringens beslut

Kommissionen har den 5 juni 2009 publicerat inbjudan till ansökan om pilotprojekt om sjöövervakning i nordeuropeiska havsområden. Sista datum för ansökan är den 15 september 2009. I ansökan ska anges vilken part som är projektledare. Projektet ingår som en av åtgärderna i förslaget till en europeisk strategi för Östersjön. Områden som berörs är gränskontroll, tull, fiskerikontroll, sjösäkerhet, sjötrafiktjänster, sjö- och miljöräddning, sjöfartsskydd, förebyggande och bekämpning av kriminella aktiviteter samt underlättande av sjötransporter som äger rum i de nordeuropeiska havsområdena. Pilotprojektet ska också beakta hur

Postadress
103 33 Stockholm

Telefonväxel
08-405 10 00

E-post: registrator@defence.ministry.se

Besöksadress
Jakobsgratan 9

Telefax
08-723 11 89

det civil/militära perspektivet kan bidra till en utveckling av ovanstående områden.

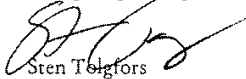
Pilotprojektet utgör ett steg mot att göra befintliga system för sjötrafik- och sjöövervakning mer interoperabla mellan åtminstone tre medlemsstater med kust till de nordeuropeiska havsområdena. Projektet ska visa på lösningar som kan bidra till ökad samordning mellan myndigheter samt möjliggöra en högre grad av interoperabilitet mellan befintliga system. Målet är effektivare myndighetsutövning, kostnadsbesparingar och att underlätta för sjötransporter genom att bl.a. underlätta anmälningsrutiner för sjöfarten, samt möjligheten att ge bättre stöd för t.ex. miljöräddningstjänst och brottsbekämpning.

Sjöövervakningsrådet består av företrädare för Fiskeriverket, Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Rikspolisstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Tullverket.

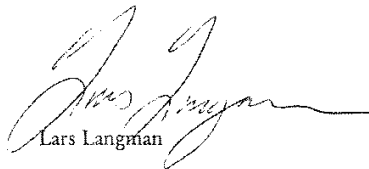
För att tillgodose de civila myndigheternas behov av sjöinformation har Kustbevakningen utvecklat ett system för sjöbaserad informationssamordning, SJÖBASIS, mellan myndigheterna.

Kustbevakningen ska enligt förordningen (2007:853) med instruktion för Kustbevakningen samordna civila behov av sjöövervakning och förmedla civil sjöinformation till berörda myndigheter.

På regeringens vägnar

Sten Tolgfors

Lars Langman

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM, EU
Justitiedepartementet/PO
Utrikesdepartementet/EC
Finansdepartementet/BA, S3
Jordbruksdepartementet/JFS
Miljödepartementet/NA
Näringsdepartementet/TR
Fiskeriverket
Försvarsmakten
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Naturvårdsverket
Rikspolisstyrelsen
Sjöfartsverket
Sveriges geologiska undersökning
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Transportstyrelsen
Tullverket

Regeringsbeslut 1 3

2009-12-03

N2009/8674/RT

Näringsdepartementet

Statens energimyndighet
 Box 310
 631 04 ESKILSTUNA

m.fl.

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt de myndigheter som anges nedan att aktivt bidra till genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen (Östersjöstrategin).

Uppdraget ska bedrivas inom de fyra övergripande utmaningar som identifieras i Östersjöstrategin; att uppnå miljömässig hållbarhet, ökad konkurrenskraft, tillgänglighet och attraktivitet samt en trygg och säker region.

I genomförandet av uppdraget ska myndigheterna beakta och samverka med den högnivågrupp, de samordnare och de projektansvariga som bekräftats av EU för genomförandet och uppföljningen av strategin (Rådet 15018/09). Myndigheterna ska särskilt beakta de områden och åtgärder där Sverige har uppdraget att samordna eller leda insatserna och ha beredskap att bistå Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i dessa uppgifter. Regeringen beslutar också denna dag om specificerade uppdrag åt Verket för innovationssystem och Post- och telestyrelsen med direkt relevans för detta beslut.

Myndigheterna ska:

- Tydliggöra hur respektive myndighets mål och verksamheter kan bidra till Östersjöstrategins genomförande.
- Medverka till att genomföra de åtgärder av olika karaktär som anges i Östersjöstrategins handlingsplan och som berör myndighetens verksamhetsområde i nära samarbete med relevanta

Postadress
103 33 Stockholm

Besöksadress
Jakobsgatan 26

Telefonväxel
08-405 10 00

Telefax
08-411 35 16

E-post: registralor@enterprise.ministry.se

partners i Östersjöregionen.

- Identifiera synergier mellan den egna myndigheten och andra myndigheter som berörs av Östersjöstrategin i syfte att förstärka och samordna insatser som är i linje med strategin och dess handlingsplan.
- Bidra till att utveckla effektiva samverkansformer i Östersjöregionen som förstärker ett långsiktigt internationellt samarbete mellan myndigheter och med andra lokala och regionala aktörer och som bidrar till ett framgångsrikt genomförande av Östersjöstrategin.
- Förstärka bevakning av och kunskapsuppbyggnad om utvecklingen i Östersjöregionen och om EU:s program och projekt med relevans för Östersjöstrategins insatsområde och myndighetens ansvarsområde.
- Bidra till svenska inspel till Östersjöstrategins handlingsplan inför de årliga uppdateringarna.
- Bistå Regeringskansliet (Näringsdepartementet) med kunskaper och erfarenheter i framtagande av svenska positioner i den högnivågrupp som etablerats för att bistå EU-kommissionen i genomförandet av Östersjöstrategin.
- Delta i ett svenskt samordningsarbete av insatserna för Östersjöstrategins genomförande och i regeringens dialog med regional nivå inom ramen för Nationellt forum för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning.

Uppdraget ska genomföras inom deltagande myndigheters befintliga ekonomiska ramar och verksamhetsområden.

Berörda myndigheter är följande:

Verket för innovationssystem
Statens energimyndighet
Vägverket
Banverket
Sjöfartsverket
Transportstyrelsen
Luftfartsverket
Statens institut för kommunikationsanalys
Post- och telestyrelsen
Patent- och registreringsverket

Uppdraget ska betraktas som en vidareutveckling av det uppdrag om tvärsektoriell samverkan för regional tillväxt som regeringen lämnade till ett antal myndigheter den 20 juni 2007 (N2008/5727/RT).

Myndigheterna ska beakta lärdomar och slutsatser som drogs i det uppdraget och mer specifikt angående internationellt gränsöverskridande samarbete.

Tillväxtverket ska genom kunskapsuppbyggnad och kunskapspridning bidra till ett samordnat genomförande av uppdraget.

Redovisning av uppdraget

Myndigheterna ska senast den 30 juni 2010 och 2011 redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) med kopia till Tillväxtverket. I redovisningen 2010 ska framgå hur arbetet har lagts upp och fortskrider samt vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltar i samt tidsplaner för dessa. Redovisningen 2011 ska dessutom omfatta en analys av kopplingar mellan projekten och myndighetens övriga verksamhet och eventuella effekter av dessa.

Tillväxtverket ska sammanställa en rapport till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) över aktiviteter vidtagna med anledning av strategin dels senast den 15 september 2010, dels senast den 15 september 2011.

Skälen för regeringens beslut

Europeiska rådet gav i december 2007 Europeiska kommissionen i uppdrag att till juni 2009 utarbeta en EU-strategi för Östersjöregionen. Sverige tog initiativ att prioritera Östersjöfrågorna under ordförandeskapet i EU hösten 2009. Den 10 juni lade Europeiska kommissionen fram ett förslag till strategi som antogs av Europeiska rådet vid dess möte den 29–30 oktober. EU:s strategi för Östersjöregionen är EU-intern men välkomnar samarbete med tredje land och andra regionala aktörer såsom mellanstatliga organisationer. Det övergripande syftet är att genom samordnade insatser i regionen förbättra miljön i Östersjön samt öka integrationen och konkurrenskraften i Östersjöområdet, bl.a. genom stärkandet av den inre marknaden; ökade satsningar på infrastruktur; regional ansats vad gäller FoU och innovation samt att effektivt matcha gemenskapsatsningar med resurser från den egna regionen.

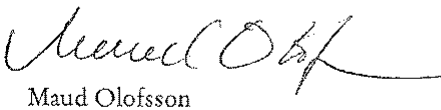
I EU:s Strategi för Östersjöregionen framhålls vikten av ett integrerat samordnat arbetssätt på alla nivåer i Östersjöländerna för att uppnå strategins mål. I slutsatserna från EU:s Allmänna Råd (15018/09) om strategin understryks vikten av att genomförandet startar utan dröjsmål. Vidare betonar EU-länderna i Östersjöregionen i sin gemensamma deklaration (SES2008/141/SES-09) av den 18 september 2009 vikten av de statliga myndigheternas engagemang i genomförandet av strategins samtliga prioriteringar. I budgetpropositionen för 2010 (prop.2009/10:1,

utg. omr. 19) framhåller regeringen att det regionala tillväxtarbetet alltmör måste sättas in i ett större geografiskt sammanhang. Det finns en stor potential för regioner att bedriva ett utökat gränsöverskridande och funktionellt samarbete, såväl inom som utanför Sveriges gränser. Strategin är ett sätt att främja affärsmöjligheter och förbättra den inre marknadens sätt att fungera i ett makroregionalt perspektiv. Östersjöstrategin ger även en möjlighet att öka regionens synlighet och attraktivitet i den globala konkurrensen om handel, investeringar och turismströmmar. Regeringen har en aktiv roll i processen och verkar för att strategins innehåll ska bidra till fördjupat samarbete i Östersjöregionen.

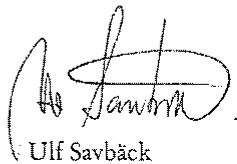
Regeringens bedömning är att statens engagemang måste vara tydligt och att beslutet förstärker tvärsektoriell samverkan mellan myndigheter. Vidare bedömer regeringen att beslutet bidrar till myndigheternas förmåga att arbeta i en gränsöverskridande, makroregional kontext och understryker vikten av att i ökad grad beakta denna kontext i planeringen av sin verksamhet.

Uppdraget ska ses som en del i regeringens initiativ att med utgångspunkt i ordförandeskapet i EU utarbeta en EU:s strategi för Östersjöregionen och stärka EU genom makroregionala strategier och som en del i internationaliseringen av nationellt och regionalt tillväxtarbete.

På regeringens vägnar

Maud Olofsson

Ulf Savbäck

Likalydande till

Verket för innovationssystem
Vägverken
Bankverket
Sjöfartsverket
Transportstyrelsen
Luftfartsverket
Statens institut för kommunikationsanalys
Post- och telestyrelsen
Patent- och registreringsverket
Tillväxtverket

REGERINGEN

Regeringsbeslut I 4
2009-12-03 N2009/9108/FIN

Näringsdepartementet

Verket för innovationssystem
101 58 STOCKHOLM

Uppdrag att leda och medverka i utveckling av forskning och innovation som en del i genomförandet av EU:s Strategi för Östersjöregionen

1 bilaga

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Verket för innovationssystem (Vinnova) att som en del i det övergripande uppdraget att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen som regeringen denna dag lämnat till ett antal myndigheter (N2009/8674/RT) dels medverka i det svenska åtagandet att samordna prioritetsområde 7 (Priority Area), "To exploit the full potential of the region in research and Innovation", dels leda genomförandet av en av de åtgärderna (flagship projects) inom område 7, "Develop a Baltic Sea Region Programme for Innovation, Clusters and SME-Networks", dels medverka i genomförandet av övriga åtgärder inom område 7.

Vinnova ska bl.a. utföra följande:

1. Bistå Regeringskansliet (Näringsdepartementet) i arbetet med samordningen av prioritetsområde 7. Vinnova ska utse ansvarig person som tillsammans med ansvarig person vid Regeringskansliet (Näringsdepartementet) företräder Sverige i detta samordningsarbete.
2. Leda och ansvara för arbetet med utveckling och genomförande av åtgärden "Develop a Baltic Sea Region Programme for Innovation, Clusters and SME-Networks" (flagship project 7.1). Vinnova ska utse projektledare samt avsätta erforderliga personella resurser för att, i samarbete med övriga deltagande länder, utveckla och genomföra detta program. Arbetet innefattar även vissa insatser på nationell nivå i syfte att uppnå ökad samsyn och samordning av centrala och regionala aktörer.
3. Vid behov representera Sverige i ledningsgrupperna för övriga åtgärder inom prioritetsområde 7 (flagship projects 7.2–7.6.).

Vinnova ska under arbetet kontinuerligt samråda med Regeringskansliet (Näringsdepartementet) och med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

Vinnova ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) som en del i redovisningen av det övergripande uppdraget att medverka i genomförandet av EU:s Östersjöstrategi (N2009/8674/RT) senast den 30 juni 2010 och 2011.

Bakgrund

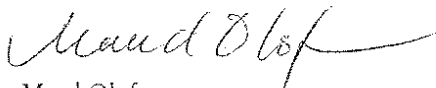
Europeiska rådet gav i december 2007 Europeiska kommissionen i uppdrag att till juni 2009 utarbeta en EU-strategi för Östersjöregionen. Sverige tog initiativ att prioritera Östersjöfrågorna inför ordförandeskapet i EU hösten 2009.

Den 10 juni 2009 presenterade Europeiska kommissionen sitt förslag till strategi för Östersjöregionen och den antogs av Europeiska rådet vid dess möte den 29–30 oktober 2009.

Strategin ska genomföras inom ramen för en handlingsplan (se *bilaga*) som är uppdelad i 15 prioriterade områden (Priority Areas). Varje område innehåller ett antal åtgärder (flagship projects) samt insatser av mer allmän karaktär och varje område samordnas av ett eller två länder i regionen. Område 7 "To exploit the full potential of the region in research and Innovation" ska samordnas av Sverige och Polen.

I område 7 ingår sex åtgärder och var och en av dessa ska ha en projektledare utsedd. Åtgärden "Develop a Baltic Sea Region Programme for Innovation, Clusters and SME-Networks" leds av Sverige i samarbete med Litauen.

På regeringens vägnar

Maud Olofsson

Stefan Cairén

Kopia till
Statsrådsberedningen/EU
Finansdepartementet/Ba
Miljödepartementet/I
Utrikesdepartementet/EU
Justitiedepartementet/EU
Jordbruksdepartementet/JFS
Försvarsdepartementet/SSK
Utbildningsdepartementet/F

Regeringsbeslut II 10
2009-12-03 N2009/9109/ITP

Näringsdepartementet

Post- och telestyrelsen
Box 5398
102 49 STOCKHOLM

Uppdrag att leda arbete med att ta fram modeller för frekvenskoordinering och marknadskontroll som en del i genomförandet EU:s Strategi för Östersjöregionen

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Post- och telestyrelsen (PTS) att som en del i det övergripande uppdraget att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen som regeringen denna dag lämnat till ett antal myndigheter (N2009/8674/RT) leda arbetet med att *dels* ta fram en modell för förenklad och mer effektiv frekvenskoordinering mellan länder, *dels* ta fram en modell för samverkan kring marknadskontroll avseende radio- och teleterminalutrustning (R&TTE).

PTS ska under arbetet kontinuerligt samråda med Regeringskansliet (Näringsdepartementet) och med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

PTS ska senast den 1 mars 2010 redovisa hur myndigheten avser att genomföra arbetet och ska vidare löpande avrapportera hur arbetet framskrider till Regeringskansliet (Näringsdepartementet).

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 30 juni 2010 och 2011 som en del i redovisningen av det övergripande uppdraget att medverka i genomförandet av EU:s Östersjöstrategi.

Skälen för regeringens beslut

Europeiska rådet gav i december 2007 Europeiska kommissionen i uppdrag att till juni 2009 utarbeta en EU-strategi för Östersjöregionen.

Dokumentnr

Telefonnummer

E-post: registrator@beredningseminister.se

Sverige tog initiativ att prioritera Östersjöfrågorna inför ordförandeskapet i EU hösten 2009.

Den 10 juni 2009 presenterade Europeiska kommissionen sitt förslag till strategi för Östersjöregionen och den antogs av Europeiska rådet vid dess möte den 29–30 oktober 2009.

Till strategin finns en handlingsplan bilagd där prioriterade områden och åtgärder samt ansvarigt land finns specificerat. En åtgärd där Sverige har åtagit sig ett särskilt ansvar gäller radiospektrumfrågor. Denna beskrivs enligt följande:

Coordinate the use of the digital dividend

that will be available in the transition to digital television transmitted on land for a more effective use of frequencies and to add benefits to companies to offer broadband in sparsely populated areas. And also developing enhanced models for cooperation between Member States for multi-lateral coordination and market control (Lead: Sweden; Deadline for progress review: to be determined)

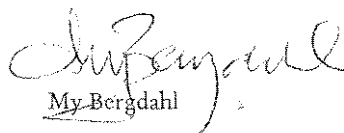
Projektet kring radiospektrumfrågor kan indelas i tre uppgifter enligt nedan.

1. Verka för harmonisering av den digitala utdelningen (790-862 MHz) för trådlöst bredband.
2. Ta fram en modell för förenklad och mer effektiv frekvenskoordinering mellan länder.
3. Ta fram en modell för samverkan kring marknadskontroll avseende radio- och teleterminalutrustning (R&TTE).

Enligt regeringens uppfattning bör PTS ges ansvar att leda arbetet för harmonisering inom Östersjöregionen avseende uppgifterna 2 och 3 ovan. Arbetet innebär bl.a. att PTS ska samverka med relevanta myndigheter och organisationer i Östersjöregionen.

På regeringens vägnar

Eskil Erlandsson

My Bergdahl

Kopia till

Statsrådsberedningen/EU
Finansdepartementet/Ba
Miljödepartementet/1
Utrikesdepartementet/EU
Justitiedepartementet/EU
Jordbruksdepartementet/JFS
Försvarsdepartementet/SSK
Utbildningsdepartementet/F

REGERINGEN

Regeringsbeslut 21

2010-02-18

M2010/4331/I

Miljödepartementet

Uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen och dess handlingsplan

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Boverket, SMHI och de fem länsstyrelserna som är vattenmyndigheter enligt 22 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, att efter samråd med övriga berörda myndigheter, aktivt bidra till genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen, enligt vad som anges nedan.

Uppdraget ska bedrivas inom ramen för de fyra övergripande utmaningar som identifieras i EU:s strategi för Östersjöregionen: miljömässig hållbarhet, ökad konkurrenskraft, tillgänglighet och attraktivitet samt en trygg och säker region. Myndigheterna ska beakta synpunkter från och samverka med den högnivågrupp, de samordnare och de projektansvariga som bekräftats för att genomföra och följa upp strategin (Rådets slutsatser om Europeiska unionens strategi för Östersjöområdet, dokument 15018/09) när de genomför uppdraget. Myndigheterna ska särskilt beakta de områden och åtgärder där Sverige har uppdraget att samordna eller leda insatserna och ha beredskap att bistå Regeringskansliet (Miljödepartementet) i dessa uppgifter. Uppdraget ska genomföras inom befintliga ekonomiska ramar och verksamhetsområden samt med hänsyn till övriga berörda mål och uppdrag.

Myndigheterna ska

- bidra till att utveckla effektiva samverkansformer i Östersjöregionen som förstärker ett långsiktigt internationellt samarbete mellan myndigheter och lokala och regionala aktörer och som bidrar till att framgångsrikt genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen,

Postadress
103 33 Stockholm

Telefonburet
08-405 10 00

E-post: registrator@environment.ministry.se

Besöksadress
Tegetobacken 2

Telefax
08-24 16 29

Telex
154 99 MINEN S

- identifiera synergier och samverkansmöjligheter mellan den egna myndigheten och andra myndigheter i Sverige som berörs av strategin i syfte att förstärka och samordna insatser som är i linje med strategin och dess handlingsplan,
- medverka till att genomföra de åtgärder av olika karaktär som leds av andra länder och organisationer som anges i handlingsplanen till EU:s strategi för Östersjöregionen och som berör myndighetens verksamhetsområde, i den mån detta efterfrågas,
- samordna arbetet med andra internationella åtaganden och finna synergier med det arbete som görs inom Helsingforskommissionen (Helcom) och andra organisationer,
- delta i den svenska samordningen av insatserna för att genomföra strategin och bidra till att frågor kring EU:s strategi för Östersjöregionen beaktas av myndigheternas samordningsgrupp för havsmiljöfrågor, SamHav,
- bistå Regeringskansliet (Miljödepartementet) med kunskaper och erfarenheter för att ta fram svenska positioner i den högnivågrupp som etablerats för att bistå Europeiska kommissionen i genomförandet, och
- bidra till svenska inspel till strategins handlingsplan inför de årliga uppdateringarna.

Ledarskapet för vissa områden ska fördelas mellan myndigheterna enligt följande:

- Naturvårdsverket ska leda arbetet med det prioriterade området att minska användningen och påverkan av farliga ämnen i enlighet med handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Detta ska ske i nära samarbete med Kemikalieinspektionen. Naturvårdsverket ska även leda arbetet med åtgärden för renare avloppsvatten, efter samråd med vattenmyndigheterna och övriga länsstyrelser när det behövs, och leda arbetet med åtgärden att skapa ett nätverk för grön upphandling inom Östersjöområdet. Naturvårdsverket ska som stöd i att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen även bistå Regeringskansliet (Miljödepartementet) i frågor som rör havsplanering. Naturvårdsverket bör under arbetets gång beakta kommittédirektivet Havspanering i svenska vatten (dir. 2009:109)

- Kemikalieinspektionen ska leda arbetet med åtgärden för att åstadkomma ett förbud mot fosfater i rengöringsmedel som anges i handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen.
- Boverket ska ge stöd till Regeringskansliet (Miljödepartementet) för att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen och därvid bland annat bistå med åtgärden att skapa ett nätverk för hållbara städer. Boverket ska även bistå Regeringskansliet (Miljödepartementet) i frågor som rör havsplanering och bör i denna del beakta kommittédirektivet Havspanering i svenska vatten (dir. 2009:109).
- SMHI ska i samråd med Naturvårdsverket och tillsammans med ansvarig part i Danmark leda arbetet med åtgärden att kartlägga hur klimatförändringen påverkar Östersjöregionen.
- Vattenmyndigheterna ska verka för genomförande av ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG). Arbetet ska ske i enlighet med åtgärden för fullt genomförande av direktivet, vilken anges i handlingsplanen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Ett fullt genomförande av direktivet tillsammans med genomförande av nitratdirektivet och avloppsvattendirektivet bidrar till att förbättra miljön i havet, i linje med det marina strategidirektivet. Vattenmyndigheterna ska i detta arbete samverka med andra berörda myndigheter och kommuner.

Redovisning av uppdraget

Myndigheterna ska senast den 1 juni 2010 lämna en delredovisning och senast den 1 juni 2011 lämna en slutredovisning till Regeringskansliet (Miljödepartementet). Av delredovisningen ska framgå hur respektive myndighet har lagt upp arbetet, hur arbetet fortskrider, vilka arbetsformer och projekt som myndigheterna deltar i samt tidsplaner för arbetet. Slutredovisningen ska omfatta en analys av hur myndigheternas projekt relaterar till myndighetens övriga verksamhet.

Skälen för regeringens beslut

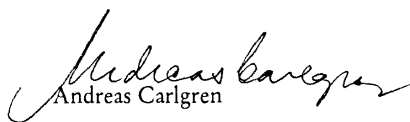
Europeiska rådet gav i december 2007 Europeiska kommissionen i uppdrag att ta fram en EU-strategi för Östersjöregionen. Den 10 juni 2009 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till strategi, som antogs av Europeiska rådet vid dess möte den 29–30 oktober samma år. EU:s strategi för Östersjöregionen är EU-intern men välkomnar också samarbeten med tredje land och andra regionala aktörer, som mellanstatliga organisationer. Det övergripande syftet med EU:s strategi för Östersjöregionen är att genom samordnade insatser i regionen förbättra miljön i Östersjön, öka integrationen och konkurrenskraften i

Östersjöområdet samt effektivt matcha gemenskapssatsningar med resurser från den egna regionen. I EU:s strategi för Östersjöregionen framhålls vikten av ett integrerat samordnat arbetssätt på alla nivåer i Östersjöländerna för att uppnå strategins mål. I Rådets slutsatser om strategin understryks betydelsen av att strategin genomförs utan förseningar. Vidare betonar EU-länderna i Östersjöregionen i sin gemensamma deklaration av den 18 september 2009 SES2008/141/SES-09) vikten av de statliga myndigheternas engagemang i genomförandet av strategins samtliga prioriteringar. Regeringen har en aktiv roll i processen och verkar för att strategins innehåll ska bidra till fördjupat samarbete i Östersjöregionen. Regeringens bedömning är att statens engagemang måste vara tydligt och att beslutet förstärker tvärsektoriell samverkan mellan myndigheter.

I budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:01, utgiftsområde 20 sid. 39) framhåller regeringen att miljöpolitiken grundar sig på internationellt samarbete och att ambitionen är att Sverige ska vara ledande för hållbar utveckling internationellt. Regeringen slår också fast att nuvarande resurser och satsningar inom regional-, jordbruks-, fiskeri- och kemikaliepolitiken tydligt måste styras för att skapa förutsättningar för en bättre havsmiljö.

På miljöområdet framhålls i EU:s strategi för Östersjöregionen särskilt åtgärder som bidrar till genomförandet av Östersjöns aktionsplan inom Helcom. Flera av åtgärderna knyter an till pågående miljörelaterade aktiviteter i andra regionala organisationer och EU-projekt i Östersjöregionen. Regeringen bedömer därför att beslutet stärker myndigheternas arbete med genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön, och även i övrigt sätter in verksamheten i en gränsöverskridande, makroregional kontext.

På regeringens vägnar

Andreas Carlgren

Ida Reuterswärd

Likalydande till

Naturvårdsverket
Kemikalieinspektionen
SMHI
Boverket
Vattenmyndigheterna vid länsstyrelserna i Norrbottens,
Västernorrlands, Västmanlands, Kalmar och Västra Götalands län

Kopia till

Statens jordbruksverk
Fiskeriverket
Kustbevakningen
Övriga länsstyrelser

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 18 mars

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Odell, Ask, Husmark Pehrsson, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelson Liljeroth, Tolgfors, Krantz, Ohlsson

Föredragande: Birgitta Ohlsson

Regeringen beslutar skrivelse 2009/10:159 Genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen